

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Mediální a komunikační studia

Mediální studia - kombinované

Norimberský proces a proces s protektorátní vládou v českém tisku

Bakalářská práce

Autor práce: Eliška Jiříková

Vedoucí práce: PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 10. 5. 2018

Eliška Jiříková

Bibliografický záznam

JIŘÍKOVÁ, Eliška. *Norimberský proces a proces s protektorátní vládou v českém tisku*. Praha, 2018. 56 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Mediální a komunikační studia. Mediální studia. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Rozsah práce: 129 649 znaků

Anotace

V této bakalářské práci se zabývám analýzou Norimberského procesu a procesu s protektorátní vládou v českém tisku v období od října 1945 do října 1946. Nejprve se snažím vysvětlit a popsat cestu k Norimberskému procesu a přiblížit obžalované pomocí odborné literatury. Stejně tak i u procesu s protektorátní vládou.

V této bakalářské práci popisují jednání, která byla nejdůležitější vůbec pro vznik tribunálu v Norimberku. Z odborné literatury čerpám popis statutu soudu a body obžaloby. Průběh procesu je již popisován díky článkům z dobového tisku a informace jsou podkládány odbornou literaturou. Stejný postup a styl volím u druhé části bakalářské práce, u procesu s protektorátní vládou.

Cílem mé práce je analyzovat články v dobovém tisku – Rudé právo, Svobodné slovo, Lidová demokracie a Právo lidu, porovnat zaujatost, styl a formu informování jednotlivých deníků.

Annotation

In my bachelor thesis I deal with an analysis of the Nuremberg trial and judicial proceedings with protectorate government in the Czech press from October 1945 until October 1946. First I try to explain and describe the way to the Nuremberg trial and approximate the accused ones using professional literature. I did the same with the judicial proceedings with protectorate government.

In this bachelor thesis I describe the most important acts for a rise of a tribunal in Nuremberg. I derive a description of a statute of a court and points of indictment from the professional literature. The process is described in articles from a period printing and the information is folded by the professional literature. I choose the same procedure and style in the second part of my bachelor thesis with the process with the protectorate government.

The aim of my thesis is to analyze articles in the periodic press – Rudé Právo, Svobodné slovo, Lidová demokracie, Právo lidu, to compare a prejudice, style and a form of informing of an individual press

Klíčová slova

Norimberk, proces, protektorát, vláda, válka, analýza, tisk

Keywords

Nuremberg, trial, protectorate, government, war, analysis, the press

Title

Nuremberg trial and judicial proceedings with protectorate government in Czech press

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu PhDr. Petr Bednaříkovi, Ph.D., vedoucímu této bakalářské práce, za vstřícný přístup a cenné rady při jejím zpracovávání.

Dále bych chtěla poděkovat rodině a přátelům za stálou podporu a motivaci v průběhu studia.

Obsah

1.	Úvod	2
2.	Norimberský proces.....	4
2.1.	Cesta k procesu	4
2.2.	Londýnská jednání	7
2.3.	Statut a pravidla procesu.....	9
2.3.1.	Spiknutí	10
2.3.2.	Zločiny proti míru	11
2.3.3.	Válečné zločiny.....	12
2.3.4.	Zločiny proti lidskosti	12
2.4.	Obvinění.....	13
2.5.	Průběh procesu.....	17
2.5.1.	Svědectví	20
2.5.2.	Závěrečná obhajoba	21
2.5.3.	Rozsudky.....	24
2.6.	Zhodnocení přístupu dobového tisku k Norimberskému procesu	26
2.6.1.	Rudé právo	26
2.6.2.	Svobodné slovo	28
2.6.3.	Lidová demokracie.....	30
2.6.4.	Právo lidu	33
3.	Soudní proces s protektorátní vládou	36
3.1.	Zahájení procesu	36
3.2.	Obžalování	37
3.3.	Průběh procesu.....	40
3.4.	Obžaloba	42
3.5.	Vynesení rozsudku nad protektorátní vládou	44
3.6.	Zhodnocení přístupu dobového tisku k procesu s protektorátní vládou	46
3.6.1.	Rudé právo	46
3.6.2.	Svobodné slovo	48
3.6.3.	Lidová demokracie.....	49
3.6.4.	Právo lidu	50
4.	Závěr.....	51
5.	Summary.....	53
6.	Seznam použité literatury	55

1. Úvod

Má bakalářská práce se zabývá dvěma procesy, které se vedly se zločinci druhé světové války a jejich mediálním obrazem v dobovém tisku. V prvním případě jde o Norimberský proces, který se vedl s hlavními nacistickými zločinci, kteří za druhé světové války vykonávali to největší zlo po boku Adolfa Hitlera. Druhý proces, kterým se v této bakalářské práci zabývám je proces s protektorátní vládou, který byl pro československý národ velmi důležitý a veřejnost v roce 1946 značně ovlivnily především rozsudky, které byly vyneseny nad členy bývalé protektorátní vlády.

V první části, která je věnována Norimberskému procesu se budu zabývat cestou k procesu, statutem soudu, obžalovaným, průběhem procesu a zhodnocením přístupu dobového tisku k tomuto soudnímu tribunálu. Cesta k procesu byla dlouhá a složitá, proto se budu snažit čerpat z několika odborných děl, aby informace byly co nejpřesnější. Více se chci ve své práci zabývat Londýnskými jednáními, které byly podle mého názoru stěžejními pro vytvoření Norimberského procesu. V kapitole „Statut procesu“ se budu snažit vysvětlit co se soudilo, kdo byl souzen, jak se soudilo a proč se soudilo. Zároveň v této kapitole zmíním a přiblížím hlavní body obžaloby – tj. spiknutí, zločiny proti míru, válečné zločiny a zločiny proti lidskosti. U obžalovaných bych ráda přiblížila, jaké funkce vykonávali za druhé světové války a v jakých bodech obžaloby jsou obviněni. U dvou dalších kapitol – „Průběh procesu“ a „Zhodnocení přístupu dobového tisku“ budu již čerpat z článků deníků Rudé právo, Lidová demokracie, Svobodné slovo a Právo lidu. Informace se budu snažit doplňovat a podkládat odbornou literaturou. Ve zhodnocení přístupu dobového tisku k Norimberskému procesu si udávám za cíl především přiblížit všechny čtyři deníky, porovnat články napříč deníky a zdůraznit rozdílnosti deníků.

V druhé části, která se zabývá procesem s protektorátní vládou se budu snažit postupovat stejně jako v části první. Tímto tématem jsem se již z části zabývala v seminární práci v 1. ročníku bakalářského studia mého oboru. V první kapitole bych ráda popsala nejen zahájení procesu, ale i zavedení Národního soudu, který byl vytvořen právě pro souzení zločinců, kteří se provinili spoluprací s nacismem za druhé světové války. Členy protektorátní vlády bych ráda popsala nejen v jejich profesním, ale i osobním životě. V dalších kapitolách se budu opět opírat o dobová již zmíněná periodika. Stejně jako v první části se u zhodnocení přístupu dobového tisku k procesu s protektorátní vládou budu zabývat např. četností článků, původem zpráv nebo jejich (ne)objektivitou.

Od schválených tezí se tato bakalářská práce především liší strukturou, neboť kvůli lepší přehlednosti a logické návaznosti jsem spojila některé kapitoly. Kapitoly „Pozadí procesu“ a „Vznik soudních tribunálů“ jsem se rozhodla sloučit pod kapitolu „Cesta k procesu“. Podkapitoly s body obžaloby jsem v tezích umístila pod kapitolu „Obvinění“, ale v průběhu vytváření této práce mi přišlo přehlednější a logičtější přesunout tyto podkapitoly ke statutu procesu. Průběh procesu jsem doplnila o kapitolu „Svědectví“, kterou jsem shledala důležitou a přišlo mi správné ji do kapitoly „Průběh procesu“ zařadit. Kapitolu „Rozsudky“ jsem již nerozdělovala a rozsudky napsala v souvislém textu. U druhé části bakalářské práce jsem přidala podkapitolu „Obžalování“, které jsem chtěla popsat a přiblížit. Kapitolu „Přijetí a odůvodnění rozsudku“ jsem sloučila s kapitolou „Zhodnocení přístupu dobového tisku.“ Po doporučení jsem přístup dobového tisku zanalyzovala za první a druhou částí bakalářské práce zvlášť. Vynechala jsem kapitolu „Další soudní procesy po druhé světové válce“ z důvodu rozsahu mé bakalářské práce.

Ke své práci jsem si vybrala jako zdroje např. *Norimberský proces: poučení z historie* od dvojice Joe J. Heydeckera a Johannes Leeba, *Povstaňte, soud přichází* od Miroslava Honzika, *Norimberské procesy: nacisté a jejich zločiny proti lidskosti*, kterou napsal Paul Roland, *Norimberský proces: poučení z historie* od Françoise Delply nebo *Výslechy: nacistická elita v roce 1945 v rukou spojenců* od R. J. Overyho a Johannese Leeba. Jak jsem již zmínila, analyzované deníky budou Rudé právo, Lidová demokracie, Svobodné slovo a Právo lidu v období od října 1945 do října 1946.

2. Norimberský proces

Samotný Norimberský proces s válečnými zločinci začal 20. listopadu 1945 a skončil 1. října 1946. Seznam obžalovaných obsahoval 24 jmen.

Tento soudní proces byl v dějinách světového soudnictví jedinečný. Byl očekávaný nespočtem lidí, který si prošel hrůzami války. Norimberský proces přinášel důkazy a svědectví a zvěrstev, která páchali Hitlerovi posluhovači na nevinných lidech, kteří nebyli árijské rasy. Žalobce Shawcross o procesu řekl: „*Norimberský proces je kronika, ve které budou budoucí historici hledat pravdu a příští politikové výstrahu.*“^{1 2}

2.1. Cesta k procesu

První myšlenka, že se Německo dopouští strašlivých zločinů, se objevila již v roce 1939, kdy Němci v září 1939 vpadli do Polska. V dubnu 1940 Německo zaútočilo na Dánsko, Norsko, Francii a Velkou Británii. Tyto země společně odsoudily chování Německa v prohlášení ze 17. dubna 1940. Ve druhé polovině roku 1940 se spojily vlády Polska, Francie a Československa s Velkou Británií. Tyto vlády vydaly společně tzv. Protest proti nacistickým zločinům v Polsku a Československu. Další prohlášení byla vydána 25. října 1941 prezidentem Rooseveltem a Winstonem Churchillem. Tato prohlášení vydali oba samostatně a slibovali, že nacističtí představitelé budou za své hrůzné zločiny odsouzeni. Franklin D. Roosevelt ve svém prohlášení odsoudil „*popravy velkého množství nevinných rukojmí*“ na územích obsazených Němci.^{3 4}

V říjnu 1941 a 6. ledna 1942 bylo předáno spojeneckým mocnostem oficiální sdělení od sovětského ministra zahraničí Vjačeslava M. Molotova. V těchto nótách se poprvé hovořilo o „*systematickém a vědomém porušování mezinárodního práva brutálními a násilnými činy proti ruským válečným zajatcům, pleněním a ničením a zvěrstvy vůči civilnímu obyvatelstvu*“.⁵

13. ledna 1942 byla v Londýně vydána Svatojakubská deklarace, která předchozí prohlášení upřesnila. Tuto deklaraci podepsala desítka evropských vlád. V londýnském paláci St. James se toho dne uskutečnila III. mezispojenecká konference. Jejimi účastníky

¹ ROLAND, Paul. *Norimberské procesy: nacisté a jejich zločiny proti lidskosti*. V Praze: Columbus, 2014. ISBN 978-80-87588-15-4. s. 93

² HONZÍK, Miroslav. *Povstaňte, soud přichází*. Praha: Panorama (nakladatelství a vydavatelství), 1986. s. 7

³ DELPLA, François. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Slovart, 2009. ISBN 978-80-7391-339-7. s. 19

⁴ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 113

⁵ Tamtéž

byly Belgie, Francie, Řecko, Holandsko, Jugoslávie, Lucembursko, Norsko, Polsko a Československo. Všechny tyto vlády musely být v emigraci v Londýně, jelikož jejich státy byly okupovány Německem. Další body obžaloby přibýly po zjištění, že Němci páchají genocidu na Židech. Němci byli obviněni z „nelidské politiky vyhlazování židovského lidu v Evropě“.^{6 7}

Následně byla utvořena komise Spojených národů UNWCC – United Nations War Crimes. Konkrétně za účasti sedmnácti vlád 7. října 1942 v Londýně. Roosevelt a lord kancléř Simon byli ochotni působit se svými vládami v této komisi. Ke komisi přistoupily Austrálie, Belgie, Československo, Čína, Francie, Indie, Jihoafrická Unie, Jugoslávie, Kanada, Lucembursko, Nizozemí, Norsko, Nový Zéland, Polsko, Řecko, USA a Velká Británie. Tato komise pro válečné zločiny začala shromažďovat všechny dokumenty, které mohla později použít obžaloba. Avšak Moskevská deklarace, která byla vydána 30. října 1943, předpokládala, že zločinci budou odsouzeni v zemích, kde působili. Autory této deklarace byli americký státní podsekretář Cordell Hull, britský ministr zahraničí Anthony Eden a sovětský ministr Molotov. Výjimkou měli být hlavní muži nacistického Německa, jejichž činy měly působnost skrz více zemí a jejichž zvěrstvo nešlo geograficky určit. Tito nacisté mají být potrestáni „na základě společného rozhodnutí spojeneckých vlád“.^{8 9}

O těchto prohlášeních německý lid nevěděl. V Německu to nevěděl nikdo kromě úzkého okruhu lidí okolo Adolfa Hitlera a Josepha Goebbelse. Ti měli totiž jako jediní přístup ke zprávám ze zahraničí. Za poslouchání zahraničního rozhlasu hrozil v Německu trest smrti.¹⁰

Jak si potrestání představuje Stalin se dozvěděly západní mocnosti na konferenci v Teheránu, která se konala na konci listopadu 1943. Poprvé spolu jednali u jednoho stolu tito tři významní muži – Roosevelt, Churchill a Stalin. Po konci 6. armády u Stalingradu svítla naděje na porážku Německa. Stalin měl v potrestání jasno. „*Připíjím na co nejrychlejší spravedlnost pro všechny německé válečné zločince. Připíjím na spravedlnost popravčí čtyř! Připíjím na naše odhodlání je ihned po zajetí vyřídit, a to všechny, a musí jich být alespoň padesát tisíc.*“ S tímto způsobem nesouhlasil Churchill a razantně ho

⁶ DELPLA, François. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Slovart, 2009. ISBN 978-80-7391-339-7. s. 19

⁷ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 114

⁸ DELPLA, François. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Slovart, 2009. ISBN 978-80-7391-339-7. s. 19-20

⁹ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. S. 114

¹⁰ Tamtéž. s. 115

odmítl. Stalinovi řekl, že britský parlament a britská veřejnost k těmto masovým popravám bez soudu nikdy nesvolí. Stál si za tím, že i nacisté musí být souzeni a má být přihlédnuto k existujícím skutečnostem a důkazům. Stalin při konferenci stále trval na počtu padesáti tisíc popravených. Po odchodu Churchilla od stolu za ním do pokoje přišel Stalin a Molotov, kteří mu vysvětlovali, že šlo pouze o žert.¹¹

Téma, zda budou váleční zločinci jednoduše zastřeleni nebo postaveni před soud, bylo otevřeno v únoru roku 1945 na konferenci v Jaltě na Krymu. Bod „Potrestání válečných zločinců“ přišel na řadu 6. den konference. Churchill zde přiznal, že původně byl pro sestavení seznamu zločinců, identifikaci a následné zastřelení. Hned poté ale dodal, že postupně dospěl k názoru, že by se měl vést proces. Stalin už v Sovětském svazu jeden proces s válečnými zločinci vedl. Proces se konal 15. prosince 1943 v Charkově. Tři němečtí důstojníci byli po procesu postaveni ke zdi a zastřeleni. „*Tento proces měl velký ohlas na Západě. Pro nás je zajímavé, že jeden z vynikajících československých právníků a pozdější náš zástupce v Norimberku generál Bohuslav Ečer napsal tehdy přímo o Charkovském procesu anglickou publikaci, která vyšla v nákladu více než 100 000 výtisků.*“^{12 13}

V Jaltě se řešilo několik otázek – k čemu dlouhý proces, kdo má být obžalován a jaká bude jejich vina.¹⁴

Ve Velké Británii i ve Francii rostl strach, co při takovém procesu vyjde všechno najevo. Cizina totiž celé roky udržovala s těmito zločinci oficiální vztahy. Jako první se proti procesu postavila Foreign Office v Londýně. Francie dala najevo, že o soudní proces také nemá zájem a Stalin si stál za názorem, že mají být všichni nemilosrdně postříleni. Jelikož se státy stále nemohly dohodnout, v úřadě Anthonyho Edena se zrodil nápad – plán Napoleon. Tento plán znamenal, že váleční zločinci nebudou ani zastřeleni ani postaveni před soud, ale budou internováni na nějaký ostrov stejně jako Napoleon. Tento nápad Brity a Francouze na chvíli nadchl. Američané tento nápad smetli ze stolu a trvali na soudním procesu.¹⁵

¹¹ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 119

¹² Tamtéž. s. 120

¹³ HOŠEK, Jiří. *Norimberský proces* [online]. 2005 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/wwii/1945/_zprava/211449

¹⁴ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 120-121

¹⁵ Tamtéž. s. 123

Situaci, která se zdála patová, začal řešit soudce federálního nejvyššího soudu Spojených států – Robert Houghwout Jackson. V Americe se začala řešit důležitá otázka, zda budou soud tvořit příslušníci neutrálních států nebo se odsouzení válečných zločinců přenechá německým soudům. Tento pokus se však nezdařil po první světové válce před říšským soudem v Lipsku. K tomuto problému se vyjádřil Jackson: „*Druh spáchaných zločinů vede bohužel k tomu, že zde žalují a odsuzují vítězové poražené nepřátele. Agrese rozpoutaná těmito muži, jež zasáhla celý svět, dovolila zůstat neutrální jen málokomu. Bud' tedy musí poražené soudit vítězové, anebo musí přenechat poraženým, aby dali sami průchod právu. Po první světové válce jsme zažili, jak zdlouhavá tato cesta je.*“¹⁶

Harry S. Truman, který nastoupil na post prezidenta po Rooseveltově smrti (12. dubna 1945) ve svém prohlášení razantně odmítl popravu zločinců bez soudu. Prohlášení bylo vydáno 2. května 1945 Bílým domem. „*Je naším cílem ustavit mezinárodní vojenský tribunál a zajistit soudní postup, který bude svou povahou rychlý a neumožní žádný únik ani odklad – avšak takový, jenž bude dodržovat naši tradici spravedlivého zacházení s lidmi obviněnými ze zločinu.*“¹⁷

V San Franciscu američtí delegáti přednesli návrh textu mezispojenecké dohody o trestním stíhání nacistických zločinců. Britové, kteří byli proti procesu konečně změnili názor. Nakonec se Velká trojka a francouzská delegace dohodli na zřízení mezinárodního vojenského tribunálu. Každý ze čtyř států bude na soudním tribunálu zastoupen jedním soudcem a jedním hlavním žalobcem.¹⁸

2.2.Londýnská jednání

26. června 1945 usedli u jednoho stolu představitelé čtyř vítězných mocností v Londýně. Za Spojené státy: vrchní soudce Robert H. Jackson a deset asistentů, za Velkou Británii: generální prokurátor sir David Maxwell-Fyfe, lord kancléř Jowitt s jedenácti asistenty, za Francii: rada apelačního soudu Robert Falco, profesor mezinárodního práva André Gros a dva asistenti, za Sovětský svaz: generál Jola T. Nikičenko, viceprezident Nejvyššího soudu v Moskvě a dva jejich asistenti. Jednání bylo přísně tajné. Jednání nebylo kromě jedné části vůbec zapisováno. Zápis byl zveřejněn až o čtyři roky později. V zápise stály čtyři zásadní otázky – jak se soud zachová, pokud bude německá obhajoba namítat, že

¹⁶ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 124

¹⁷ OVERY, R. J. a Johannes LEEB. *Výsledky: nacistická elita v roce 1945 v rukou spojenců*. Praha: BB art, 2004. ISBN 80-734-1237-3. S. 32

¹⁸ Tamtéž. s. 33

Německo nebyla jedinou zemí, která vedla agresivní války? Jak je možné obžalovat a následně odsoudit muže, kteří se žádných zločinů nedopouštěli? Nemohli by politici zemí, které mají být členy soudu, v budoucnu sami být voláni k odpovědnosti podle stejného práva? A jaký mají názor na letecké nálety na obytné čtvrti a nevinné civilisty?^{19 20}

Zástupci mocností se v některých názorech shodovali, v některých silně rozcházeli. Konference se kvůli těmto komplikacím protahovala. Na zástupce naléhala i Velká trojka, která se sešla v Postupimi a opětovně naléhala, aby se zločinci co nejdříve potrestali. V době, kdy probíhala jednání, proudili do Londýna lidé z Estonska, Lotyšska a Litvy. Především tito emigranti nechtěli, aby mezi soudci zasedal kdokoliv ze Sovětského svazu. Podle jejich názoru se sám Sovětský svaz dopouštěl válečných zločinů (např. invaze do Polska v roce 1939, útoky na Finsko a Baltské státy). Proto se zástupci dohodli, že se budou řešit pouze zločiny, které vykonávali obžalovaní. Některé kroky, které Německo dělalo, by totiž obhajoba mohla vysvětlovat jako sebeobranu.^{21 22}

Nakonec se zástupci zemí ve všech bodech dohodli. V Londýně se řešilo i místo, kde se soud bude konat. Sovětský svaz navrhoval Londýn nebo Berlín, Velká Británie Mnichov. Robert Jackson vzal toto rozhodnutí do vlastních rukou a letěl za generálem Lucieusem D. Clayem, zástupcem vojenského guvernéra americké zóny, do Frankfurtu. Chtěl s ním probrat a vyřešit, jaké město a místo bude pro soud nejvhodnější. Clay navrhl Jacksonovi Norimberk, kde stál téměř nepoškozený Justiční palác. Norimberk byl po válce, a především leteckých náletech zdevastovaný. Murray Bernays, který městem procházel mezi troskami, navrhl Luciusi Clayovi toto město záměrně. Toto město bylo zrcadlem hrozné a ničivé války. Mimo jiné zde byly v roce 1935 vyhlášeny Göringem Norimberské zákony.^{23 24}

8. srpna 1945 byla podepsána Londýnská dohoda o Mezinárodním vojenském tribunálu a statutu soudu. Statut soudu upravoval práva a povinnosti účastníků soudu, zajišťoval řád a stanovil zásady, které budou soudci a ostatní účastníci dodržovat. Dohodu podepsali všichni čtyři zástupci mocností.

¹⁹ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 125-126

²⁰ HONZÍK, Miroslav. *Povstaňte, soud přichází*. Praha: Panorama (nakladatelství a vydavatelství), 1986. s. 52

²¹ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 127

²² DELPLA, François. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Slovart, 2009. ISBN 978-80-7391-339-7. s. 56

²³ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 129

²⁴ CLARKE, Isabelle. *Pronásledování nacistů: od roku 1945 do současnosti*. Praha, 2012. ISBN 978-80-256-0893-7. s. 38

2.3. Statut a pravidla procesu

Londýnská dohoda obsahovala statut Norimberského procesu. Mocnosti se dohodly, že soud bude probíhat takto:

1. *Bude přečtena obžaloba*
2. *Soudní dvůr se dotáže každého obžalovaného, zda se cítí vinen, či nikoli*
3. *Obžaloba podá na úvod vysvětlení*
4. *Soudní dvůr se zeptá žalobce a obhajoby, zda chtějí soudu předložit nějaké důkazy, a rozhodne o přípustnosti těchto důkazů*
5. *Budou vyslechnuti svědkové obžaloby. Poté žalobce a obhajoba předloží soudu důkazy vyvracející tvrzení protistrany, budou-li připuštěny*
6. *Soudní dvůr může kdykoli klást kterémukoli svědkovi či obžalovanému otázky*
7. *Žalobce a obhájce mohou vyslechnout kteréhokoli svědka či obžalovaného, kteří byli vzati pod přísahu, a mají právo podrobit je křížovému výslechu*
8. *Poté má slovo obhajoba*
9. *Po ní dostane slovo žalobce*
10. *Poslední slovo má obžalovaný*
11. *Soud oznámí rozsudek a určí trest²⁵*

18. října 1945 se členové tribunálu sešli na schůzi, kde byl zveřejněn obžalovací spis Norimberského procesu. V ten samý den dostali tento spis do svých rukou i obžalovaní. Spis byl rozdělen do čtyř hlavních bodů.

- Spiknutí
- Zločiny proti míru
- Válečné zločiny
- Zločiny proti lidskosti²⁶

Obžalovací spis začíná žalobou Spojených států amerických, Spojeného království Velké Británie a Severního Irska a Svazu sovětských socialistických republik proti 24 obžalovaným. Žaloba byla podána na každého jednotlivě jako soukromníky, zároveň i jako na členy skupin a organizací: říšská vláda, sbor politických vedoucích Nacionálně socialistické strany dělnické, ochranné oddíly NSDAP (SS a SD), státní tajná policie

²⁵ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 130

²⁶ Tamtéž. s. 132

(gestapo), útočné oddíly NSDAP (SA), generální štáb, vrchní velení německé branné moci.²⁷

28

V článku 7 spisu se psalo, že skutečnost, že byl obžalovaný hlavou státu nebo pracovníkem ministerstva ho ani nezbavuje viny a ani vinu nezmírňuje. Článek 8 na předchozí článek navazuje a říká, že pokud obžalovaný dokáže, že musel jednat na základě rozkazu (vlády, hlavy státu, nadřízeného), může mu být zmírněn trest, pokud se tak tribunál rozhodne.²⁹

Soud musel dohlédnout i na to, aby měli obžalovaní zajištěný spravedlivý proces. V článku 16 bylo popsán postup, kterého se mají obě strany držet. Obžaloba bude detailně obsahovat všechny body obvinění. Tato obvinění budou přeloženy do jazyka, kterým obžalovaní rozumí a kopie těchto obvinění mu budou doručeny dostatečnou dobu před zahájením procesu. Během samotného soudního procesu bude mít obžalovaný právo vysvětlit vše, kvůli čemu je žalován. Dalším bodem v článku byla záruka, že proces proti obžalovaným bude veden v jazyce, kterému budou rozumět, nebo do tohoto jazyka bude překládáno. Každý obžalovaný se bude moci obhájit buď sám, nebo bude moci mít svého obhájce. Při své obhajobě bude moci obžalovaný (nebo jeho obhájce) předložit důkazy a provést křížové výslechy svědků, které předvolá obžaloba.³⁰

Ve spisu jsou rozvedeny již zmíněné čtyři body obžaloby.

2.3.1. Spiknutí

*Účast v podobě vedoucích představitelů, organizátorů, podněcovatelů a spolupachatelů na šíření a provádění společného plánu nebo spiknutí, jehož cílem nebo doprovodným jevem bylo páchaní zločinů proti míru, proti válečnému právu a proti lidskosti.*³¹

Obvinění se snažili všemi prostředky odstranit Versailleskou smlouvu. S ní chtěli odstranit omezení vojenského zbrojení a znovu násilně získat území, o která Německo přišlo po skončení první světové války. Obžalovaní plánovali útočné války a nebránily jim v tom ani dohody a smlouvy, které existovaly s ostatními zeměmi.

²⁷ *Norimberský proces bude zahájen 20. listopadu.* Lidová demokracie. 1945. s. 1 (9. 11.)

²⁸ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie.* V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 655

²⁹ IRVING, David John Cawdell. *Norimberk: poslední bitva.* Praha: Grafoprint-Neubert, 1997. ISBN 80-857-8567-6. s. 98

³⁰ ROLAND, Paul. *Norimberské procesy: nacisté a jejich zločiny proti lidskosti.* V Praze: Columbus, 2014. ISBN 978-80-87588-15-4. s. 28

³¹ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie.* V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 655

Jelikož tito představitelé chtěli ovládat německé obyvatelstvo, využívali k upevnění moci následující zbraně: učení o německé krvi, učení o panské rase, vůdcovský princip, učení o ušlechtilé válce.³²

I když žádnému účastníkovi spiknutí nebylo možné dokázat konkrétní zločin, díky spisu se mohlo každému, kdo byl pokládán za součást spiknutí, podložit zločinný úmysl. Spiknutí je datováno od 30. ledna 1933. V tento den byl Adolf Hitler jmenován německým kancléřem.³³

Spis neopomíná, že hlavním organizátorem a zřídou byl Adolf Hitler. Jakmile se Hitler dostal k moci, hlavním úkolem SA bylo svržení německé vlády. Následovně Hitler zakázal všechny ostatní německé strany. Hitler a jeho muži využívali k ovládnutí Německa a v budoucnu celé Evropy vojenskou výchovu mládeže, koncentrační a vyhlazovací tábory, likvidaci odborů, boje s církví.

Hlavním spiknutím nacistů lze považovat spiknutí proti Židům. Důkazem je plán Konečné řešení židovské otázky, který se ujednal v roce 1942 na konferenci ve Wannsee. Hitler o vyvraždění Židů mluvil i mnohem dříve. Zmínky můžeme najít v knize *Mein Kampf*. V roce 1922 Hitler v jednom z rozhovorů prohlásil „*Až získám moc, vyhlazení Židů se stane mým prvním a nejpřednějším úkolem. Dám postavit šibenici v Mnichově, například na Marienplatz a bude jich tolik, kolik jen dopravní ruch dovolí. Pak budou Židé oběšeni jeden po druhém a zůstanou viset, dokud nezasmrtnou... Jakmile se uvolní jedno místo na šibenici, hned na něm bude oběšen další Žid. Bude to pokračovat tak dlouho, dokud nebudou vyhlazeni všichni Židé v Mnichově. Úplně stejným způsobem to proběhne v ostatních městech, dokud se Německo nezbaví naprosto všech Židů.*“³⁴ Svá slova naplnil. Během druhé světové války bylo zavražděno kolem 6 milionů židů.³⁵

2.3.2. Zločiny proti míru

Jak jsem již výše zmínila, po první světové válce mělo Německo zakázáno zbrojit. Do roku 1935 probíhalo zbrojení tajně. *Odešli z odzbrojovací konference i ze Společnosti národů, vyhlásili všeobecnou brannou povinnost a obsadili demilitarizovanou zónu v Porýní. Anektovali Rakousko, Československo, a nakonec zahájili útočnou válku proti*

³² Tamtéž. s. 656

³³ OVERY, R. J. a Johannes LEEB. *Výsledky: nacistická elita v roce 1945 v rukou spojenců*. Praha: BB art, 2004. ISBN 80-734-1237-3. s. 61

³⁴ DVOŘÁKOVÁ, Lucie. *Konečné řešení židovské otázky* [online]. 2003 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://crg.cz/sekce/historie/referaty/20-stoleti/holocaust/index.htm>

³⁵ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 656

*Polsku, ačkoli věděli, že tím vtáhnou do války také Francii a Velkou Británií. Poté přepadli Dánsko, Norsko, Belgii, Nizozemí, Lucembursko, Jugoslávii a Řecko. Vpadli do Sovětského svazu a spolupracovali s Itálií a Japonskem na útočné válce proti Spojeným státům.*³⁶

Těmito činy zničilo Německo několik smluv a ujednání např. Haagské úmluvy, Versailleskou smlouvu, garanční smlouvu z Lockarna, pařížský Briand-Kellogův pakt a Mnichovskou dohodu.³⁷

2.3.3. Válečné zločiny

Tento bod spisu pojednává především o vraždění a týrání obyvatelstva v Německem obsazených zemích. *Jedná se především o střelení, věšení, zplynování, smrt hladem, systematické zneužívání těžké fyzické práce, plánovité stlačování na minimálním prostoru, nedostatečná hygiena, tělesné tresty, mučení a experimenty.*

Mezi tyto zločiny se řadí i zvěrstva, která byla vykonávána v koncentračních táborech – masové vraždění skupin, masové vraždění určité rasy nebo národnosti, zatýkání a věznění bez soudu. Jako mučení jsou zde popsány praktiky ponořování do ledové vody, dušení, vykloubení končetin, používání mučících nástrojů (používání železných přileb a elektrického proudu).

Mezi válečné zločiny patřily i zločiny na mořích, zabíjení rukojmích, rabování majetku, ničení měst, budov a pustošení.^{38 39}

2.3.4. Zločiny proti lidskosti

Za zločiny proti lidskosti se považovalo především vraždění, vyhlazování, zotročování, deportace a další nelidské činy spáchané na civilním obyvatelstvu. Dále pod tento bod spadá pronásledování na základě politickém, rasovém nebo náboženském.⁴⁰

V tomto bodě obžaloby byly zmíněny konkrétní případy a zločiny proti jednotlivcům. Bylo to například zavraždění rakouského kancléře Dollfusse, sociálního demokrata Breitscheida nebo komunisty Thälmana.⁴¹

³⁶ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 656

³⁷ Tamtéž. s. 657

³⁸ ROLAND, Paul. *Norimberské procesy: nacisté a jejich zločiny proti lidskosti*. V Praze: Columbus, 2014. ISBN 978-80-87588-15-4. s. 30

³⁹ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 657

⁴⁰ ROLAND, Paul. *Norimberské procesy: nacisté a jejich zločiny proti lidskosti*. V Praze: Columbus, 2014. ISBN 978-80-87588-15-4. s. 30

⁴¹ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 660

2.4. Obvinění

Vypracováním seznamu válečných zločinců byla pověřena spojenecká Komise pro válečné zločiny.

První seznam obžalovaných byl předložen Brity při jednání v Londýně 21. června 1945. Anglický žalobce Maxwell-Fyfe navrhl postavit před soud čtyři ministry (Göringa, Hesse, Ribbentropa a Fricka), dva vedoucí organizací (Leye za Pracovní frontu, Kaltenbrunera za SS), jednoho guvernéra okupovaného území (Franka) a jednoho jediného důstojníka, maršála Keitela, Hitlerova pomocníka v armádě. Tito lidé byli podle britského úředníka „veřejnosti dobře známí“.

Američané se obávali, že pro nedostatek důkazů, který Maxwell-Fyfe měl, by mohlo dojít k osvobozujícím rozsudkům. *„Naše obvinění vznesená proti hlavním obžalovaným se týkají zásadního nacistického plánu... Základ našich obvinění musí být podložen fakty a tvořit dobře dokumentovanou historii toho, co podle našeho přesvědčení bylo rozsáhlým a sladěným postupem k vyvolání a uskutečnění agrese a barbarských skutků, které šokovaly svět.“*⁴²

13. srpna navrhl hlavní sovětský žalobce Nikičenko doplnit jména finančníka Schachta, průmyslníka Kruppa a admirála Dönitze. Admirála Dönitze navrhl Nikičenko především proto, že se stal Hitlerovým nástupcem a tři týdny vládl. V tomto období navázal kontakty se západními Spojenci, ale Sověty ignoroval.

Třem delegacím se zdál seznam příliš krátký a chyběly na něm osobnosti z hospodářského světa. Seznam zločinců vypracovaný USA byl delší. Seznam obsahoval 72 jmen, mezi nimi ovšem v červenci 1945 stále byla jména Hitlera, Himmlera nebo Heydricha. Postupně bylo mezi Američany a Brity dosahováno kompromisu. Po několika debatách byl 29. srpna představen konečný seznam těch, kteří stanou před soudem. Bylo na něm 24 jmen.

Z řad ministrů byl seznam obohacen o Franze von Papena, Hitlerova vicekancléře z počátků jeho diktatury, Funka, jenž rozšířil řady „hospodářských“ činitelů, a Bormanna, i když se nevědělo, zda je stále naživu. Dále byl na seznam dopsán Hans Fritzsche z ministerstva propagandy, admirál Raeder, který byl velitelem námořnictva. Z diplomatů seznam doplnil Konstantin von Neurath, za vojáky generál Jodl a místodržící v okupovaném Nizozemí Seyss-Inquart.

⁴² OVERY, R. J. a Johannes LEEB. *Výsledky: nacistická elita v roce 1945 v rukou spojenců*. Praha: BB art, 2004. ISBN 80-734-1237-3. s. 59

V konečné podobě tak seznam obsahoval 24 jmen: Hermann Göring, Joachim von Ribbentrop, Rudolf Hess, Ernst Kaltenbrunner, Alfred Rosenberg, Hans Frank, Martin Bormann, Wilhelm Frick, Robert Ley, Fritz Sauckel, Albert Speer, Walter Funk, Hjalmar Schacht, Franz von Papen, Gustav Krupp von Bohlen und Halbach, Konstantin von Neurath, Baldur von Schirach, Arthur Seyss-Inquart, Julius Streicher, Wilhelm Keitel, Alfred Jodl, Erich Raeder, Karl Dönitz a Hans Fritzsche.

Kruppovo jméno bylo nakonec ze seznamu vyškrtnuto a soudní stíhání bylo zastaveno kvůli vysokému věku a zdravotnímu stavu. „*Výrobce zbraní, na něhož pomýšlela trojice delegací, byl Gustav, jenž v roce 1943 postoupil vedení podniku svému synovi Alfriedovi. Zatím co Jackson měl od počátku na mysli Alfrieda. Vysvětlení, kdo je kdo, a zjištění, že na smrt nemocný Gustav se nemůže před soud dostavit, si vyžadovalo nezbytný čas, stejně jako dosažení všeobecné shody na Alfriedovi a včasné doručení předvolání obžalovanému, nemělo však vést k nerozumnému zpoždění zahájení procesu.*“ Anglická strana si k této události neodpustila poznámku a britský politik a obhájce Shawcross vzkázal 14. listopadu Jacksonovi: „*Toto je soudní dvůr, a nikoli hra, v níž můžete povolát náhradníka, když někdo ze členů týmu onemocní.*“⁴³

Martin Bormann⁴⁴ byl člen NSDAP v letech 1925 až 1945, poslanec říšského sněmu, člen štábu nejvyššího vedení SA, říšský vedoucí, člen stranického soudu, vůdčiv tajemník, generál SS a SA. Obžalován byl v bodech 1, 3 a 4.

Hermann Wilhelm Göring byl člen NSDAP v letech 1932 až 1945, říšský vedoucí SA, generál SS, člen a prezident Říšského sněmu, pruský ministr vnitra, prezident Pruské státní rady, říšský ministr letectví a člen tajné kabinetní rady. Obžalován byl v bodech 1, 2, 3 a 4.

Joachim von Ribbentrop byl člen NSDAP v letech 1932 až 1945, člen nacistického Říšského sněmu, zahraničněpolitický poradce vůdce, zvláštní německý zmocněnec pro záležitosti odzbrojení, mimořádný velvyslanec, velvyslanec v Londýně, organizátor a vedoucí Ribbentropovy služebny, říšský ministr zahraničí, členem tajné kabinetní rady, člen vůdcova politického štábu, generál SS. Obžalován byl v bodech 1, 2, 3 a 4.

Wilhelm Keitel byl vedoucí Hitlerovy kanceláře, náčelník vrchního velení Wehrmachtu, člen tajné kabinetní rady, člen rady ministrů pro obranu říše a polní maršál. Byl obžalován v bodech 1, 2, 3 a 4.

⁴³ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 660-664

⁴⁴ Bormann byl odsouzen k trestu smrti, ale nikdy nebyl dopaden a trest nebyl vykonán.

Ernst Kaltenbrunner byl člen NSDAP v letech 1932 až 1945, generál SS, člen Říšského sněmu, generál policie ve Vídni a policejní prezident ve Vídni. Obžalován byl v bodech 1, 3 a 4.

Alfred Rosenberg byl člen NSDAP v letech 1920 až 1945, člen nacistického Říšského sněmu, říšský vedoucí NSDAP pro světový názor a zahraniční politiku, vydavatel nacistických novin *Völkischer Beobachter* a *NS-Monatshefte*, vedoucí zahraničně-politického úřadu NSDAP, generál SS a SA. Obžalován byl v bodech 1, 2, 3 a 4.

Hans Frank byl člen NSDAP v letech 1932 až 1945, generál SS, člen Říšského sněmu, říšský ministr, říšský komisař pro usměrnění justice, nejvyšší představitel správy ve vojenských okruzích (Západní Prusko, Poznaň, Lodž a Krakov) a generální guvernér obsazených polských území. Obžalován byl v bodech 1, 3 a 4.

Julius Streicher byl člen NSDAP v letech 1932 až 1945, člen Říšského sněmu, generál SA, župní vedoucí ve Francích, hlavní redaktor protižidovských novin *Der Stürmer*. Obžalován byl v bodech 1 a 4.

Fritz Sauckel byl člen NSDAP v letech 1921 až 1945, říšský vedoucí a říšský místopředseda v Durynsku, člen Říšského sněmu, generál SS a SA. Obžalován byl v bodech 1, 2, 3 a 4.

Alfred Jodl byl podplukovník v operačním oddělení Wehrmachtu, plukovník, náčelník operačního oddělení vrchního velení Wehrmachtu, generálmajor. Obžalován byl v bodech 1, 2, 3 a 4.

Wilhelm Frick byl člen NSDAP v letech 1932 až 1945, říšský vedoucí, generál SS, člen Říšského sněmu, říšský ministr vnitra, pruský ministr vnitra, vedoucí kanceláře pro znovusjednocení Rakouska a Německa, vedoucí kanceláře pro anexi Sudet, vedoucí kanceláře pro Protektorát Čechy a Moravu, říšský protektor pro Čechy a Moravu. Obžalován byl v bodech 1, 2, 3 a 4.

Arthur Seyss-Inquart byl člen NSDAP v letech 1932 až 1945, generál SS, státní rada v Rakousku, ministr zahraničí a ministr pro bezpečnost v Rakousku, člen Říšského sněmu, spolkový kancléř Rakouska, člen říšského kabinetu a šéf civilní správy v jižním Polsku. Obžalován byl v bodech 1, 2, 3 a 4.

Rudolf Hess byl člen NSDAP v letech 1921 až 1945, zástupce vůdce, říšský ministr bez portfeje, člen rady ministrů pro obranu říše, člen tajné kabinetní rady, generál SS a generál SA. Obžalován byl v bodech 1, 2, 3 a 4.

Walter Funk byl Hitlerův hlavní pokladník, člen NSDAP v letech 1932 až 1945, hospodářský poradce Hitlera, poslanec Říšského sněmu za NSDAP, tiskový vedoucí říšské

vlády, říšský ministr hospodářství a prezident Německé říšské banky. Obžalován byl v bodech 1, 2, 3 a 4.

Erich Raeder byl nejvyšší velitel německého válečného loďstva, generáladmirál, velkoadmirál a člen tajné kabinetní rady. Obžalován byl v bodech 1, 2 a 3.

Baldur von Schirach byl člen NSDAP v letech 1924 až 1945, člen Říšského sněmu, říšský vůdce mládeže, říšský vedoucí mládeže, vedoucí Hitlerjugend, říšský komisař obrany, župní vedoucí ve Vídni. Obžalován byl v bodech 1 a 4.

Albert Speer byl člen NSDAP v letech 1932 až 1945, říšský vedoucí, člen Říšského sněmu, říšský ministr pro výzbroj a munici, vedoucí Todtovy organizace a předseda zbrojní rady. Obžalován byl v bodech 1, 2, 3 a 4.

Konstantin von Neurath byl člen NSDAP v letech 1932 až 1945, generál SS, člen Říšského sněmu, říšský ministr, říšský ministr zahraničí, prezident tajné kabinetní rady, říšský protektor pro Čechy a Moravu. Obžalován byl v bodech 1, 2, 3 a 4.

Karl Dönitz byl poslední vůdce, velitel celého ponorkového loďstva, vrchní velitel německého válečného námořnictva, Hitlerův poradce a Hitlerův nástupce. Obžalován byl v bodech 1, 2 a 3.

Gustav Krupp von Bohlen und Halbach byl vedoucí Friedrich-Krupp-AG, člen generální hospodářské rady, prezident říšského svazu německého průmyslu, vedoucí skupiny pro uhlí, železo a kovové produkty. Obžalován byl v bodech 1, 2, 3 a 4.

Robert Ley⁴⁵ byl člen NSDAP v letech 1932 až 1945, organizační vedoucí NSDAP, říšský vedoucí, člen Říšského sněmu, vůdce Německé pracovní fronty a generál SA. Obžalován byl v bodech 1, 3 a 4.

Hjalmar Schacht byl Hitlerův bankéř. Člen NSDAP v letech 1932 až 1945, člen Říšského sněmu, říšský ministr hospodářství a prezident Německé říšské banky. Byl obžalován v bodech 1 a 2.

Hans Fritzsche byl člen NSDAP v letech 1933 až 1945. hlavní redaktor oficiální německé tiskové kanceláře, vedoucí rozhlasového vysílání a ředitel říšského ministerstva propagandy. Obžalován byl v bodech 1, 3 a 4.

⁴⁵ Robert Ley spáchal sebevraždu 25. října 1945 v Norimberku, proto nemohl být odsouzen. Na své cele si vyrobil provaz z prostěradla a oběsil se.

Franz von Papen byl člen NSDAP v letech 1932 až 1945, člen Říšského sněmu, říšský kancléř, vicekancléř, vyjednávač pro uzavření konkordátu s Vatikánem, velvyslanec ve Vídni a velvyslanec v Turecku. Obžalován byl v bodech 1 a 2.^{46 47}

2.5. Průběh procesu

Před začátkem procesu žili vězni v oddělených celách v norimberské věznici. Bylo s nimi zacházeno jako s ostatními Němci, kteří se dostali do rukou Američanů. Hladověli, byli vystavováni psychickému teroru a jejich zdravotní stav se horšil.⁴⁸

Večer jim byly odebrány brýle. Z cel na noc mizely stoly a židle. Hygienické podmínky byly více než příšerné – mýdlo, zubní pasta a jednou týdně sprcha. Na vzduchu trávili vězni maximálně 10 minut denně. Obvinění byli drženi ve třech patrech. Hlavní obžalovaní obývali samotky v přízemí, „menší“ váleční zločinci měli cely v prvním poschodí a v nejvyšším patře přežívaly dozorkyně z koncentračních táborů.^{49 50}

Tribunál se skládal z osmi soudců. Čtyři soudci byli hlavní, čtyři náhradníci. Britským soudcem byl Sir Geoffrey Lawrence, jeho náhradníkem byl Norman Birkett. Dalším hlavním soudcem byl Američan Francis Biddle, jeho zástupcem se stal John J. Parker. Za Francii se hlavním soudcem stal Henri Donnedieu de Vabres, jeho zástupcem byl Robert Falco. Sovětský svaz vyslal hlavního soudce generálmajora Nikitčenko, zastupoval ho podplukovník Volchkov.⁵¹

V den D, 20. listopadu, byli obžalovaní přivedeni časně ráno do sálu. V paláci bylo na 250 novinářů. Německých novinářů bylo vpuštěno jen pět a před vchodem byly přísně kontrolovány průkazy. Ve velké místnosti se nacházeli tlumočníci, stenografové, obžalovaní se svými advokáty a tři minuty po desáté hodině dopolední vešli do sálu soudci se svými zástupci. Proces století byl zahájen.⁵²

⁴⁶ ROLAND, Paul. *Norimberské procesy: nacisté a jejich zločiny proti lidskosti*. V Praze: Columbus, 2014. ISBN 978-80-87588-15-4. S. 44-71

⁴⁷ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. S. 660-664

⁴⁸ IRVING, David John Cawdell. *Norimberk: poslední bitva*. Praha: Grafoprint-Neubert, 1997. ISBN 80-857-8567-6. S. 100

⁴⁹ ROLAND, Paul. *Norimberské procesy: nacisté a jejich zločiny proti lidskosti*. V Praze: Columbus, 2014. ISBN 978-80-87588-15-4. S. 43

⁵⁰ IRVING, David John Cawdell. *Norimberk: poslední bitva*. Praha: Grafoprint-Neubert, 1997. ISBN 80-857-8567-6. S. 101

⁵¹ ROLAND, Paul. *Norimberské procesy: nacisté a jejich zločiny proti lidskosti*. V Praze: Columbus, 2014. ISBN 978-80-87588-15-4. S. 86

⁵² HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 149-151

„Nemáme v úmyslu obviňovat celý německý národ. Hitler se nedostal k moci většinou hlasů, ale zmocnil se ji v ďábelském spojení revolucionářů, reakcionářů a militaristů. Dnes a v dalších dnech budete slyšet o obludnosti a hrůznosti jejich činů. Obžaloba vám poskytne nepopíratelné důkazy těchto neuvěřitelných činů – a já sám se počítám k těm, kteří se během války dívali na většinu vyprávění o ukrutnostech s podezřením a skepsí.“⁵³

Na lavici obžalovaných se nenacházel Martin Bormann. Ten byl písemně vyzván v prohlášení, kde byl zveřejněn průběh a statut soudu, aby se k soudu dostavil a měl možnost se obhájit před soudem. Pokud se Bormann nedostaví, bude souzen in contumaciam. Pokud bude uznán vinným, trest nad ním bude vykonán hned, jakmile se ho podaří vypátrat.⁵⁴

Za druhé světové války utrpělo i Československo značné škody. Nejen v Lidové demokracii se zmiňuje, že na 43 stránkách žaloby proti válečným zločincům, bylo Československo zmíněno na 18 stránkách. Žaloba například obsahuje tvrzení, že občané Československa byli obětmi koncentračního tábora v Osvětimi, 20 tisíc civilistů bylo usmrceno v celách gestapa v Brně, 750 tisíc lidí bylo deportováno na nucené práce do Německa a údajně mělo Československo přijít kvůli vykořisťování ze strany Německa o 200 miliard Kčs. Na stránkách, kde jsou zmíněny zločiny proti lidskosti, se objevuje vypálení Lidic a Ležáků. Rudé právo ve svém článku napsalo, že díky Norimberskému procesu se Československo a celý svět „zbaví fašistického nádoru, zlikvidují se kreatury, které rozsévají smrt a bezpráví po světě.“^{55 56}

První den procesu byla čtena obžaloba, kterou předčítal Sidney Aldermann. Obvinění obsahovalo 24 000 slov a předčítání trvalo celý den. Soudci bedlivě poslouchali. V určitých částech se Aldermannovi chvěl hlas. Obžalovaní se chovali na lavici různě. Podle Lidové demokracie se nejlépe choval Keitel. Rudolf Hess neměl sluchátka s tlumočením a vypadal, že některým částem nerozumí, Göring občas něco zašeptal americkému policistovi, kterého měl po svém boku, Rosenberg si kousal nehty, Schacht vypadal velmi rozrušeně. Göring a Hess se nebáli ani občasného smíchu, několik obžalovaných si dělalo poznámky v průběhu čtení obžaloby.⁵⁷

⁵³ ROLAND, Paul. *Norimberské procesy: nacisté a jejich zločiny proti lidskosti*. V Praze: Columbus, 2014. ISBN 978-80-87588-15-4. s. 96

⁵⁴ *Norimberský proces bude zahájen 20. listopadu*. Lidová demokracie. 1945. s. 1 (9. 11.) č. 155

⁵⁵ *Zahájení norimberského procesu*. Rudé právo. 1945. s. 1 (21. 11.) č. 166

⁵⁶ *Dnes začíná proces v Norimberku*. Lidová demokracie. 1945. s. 1 (20. 11.) č. 164

⁵⁷ *Hlavní váleční zločinci před soudem*. Lidová demokracie. 1945. s. 1 (21. 11.) č. 165

Druhý den byli obžalovaní vyzváni, aby přišli před mikrofon a prohlásili, zda jsou vinni nebo nevinni. Šlo o pouhou formalitu. Téměř všichni prohlásili: „Nevinen.“ Hess přistoupil k mikrofonu a prohlásil „Nein, nein.“ Göring si myslel, že do mikrofonu přednese svůj projev, k jeho smůle byl předsedou soudu přerušen a vyzván pouze k odpovědi na otázku, zda se cítí vinen či nikoliv. Obžalovaných bylo v síni pouze dvacet jedna. Hess byl kvůli žaludečním křečím převezen zpět do cely, Kaltenbrunner musel zůstat v cele kvůli krvácení do mozku a Ribbentrop omdlel během předčítání pasáží o zločinech proti lidskosti. „*Na lavici sedí zlomení muži. Jejich osud individuální nemá pro svět významu. Musí být souzeni jako representanti toho, co tak dlouho hlásali. Jakákoliv shovívavost vůči nim by jen byla povzbuzením pro zla, nerozlučně spjatá s jejich jmény...*“^{58 59 60}

V dalších dnech předložil předseda československé delegace dr. Bohuslav Ečer úřední zprávu, ve které Československo obviňuje Konstantina von Neuratha z odpovědnosti za vraždu československých studentů dne 17. listopadu 1939. Ve zprávě je uvedeno, že Neurath jako říšský protektor vydal již v srpnu 1939 proklamaci, kde obviňuje celý československý národ ze sabotáží. Na základě této proklamace se Neurath sešel s Hitlerem a jednotky SS zahájily palbu na demonstrující pražské studenty. Bylo zavražděno devět studentů, uzavřeny vysoké školy na tři roky a nespočet studentů bylo vězněno. Neurath toto obvinění odmítl a veškerou vinu svaluje na K. H. Franka. Proklamace ze srpna i zahájení palby jednotek SS na nevinné studenty prý byla práce Franka a Neurath v těchto záležitostech nehrál žádnou roli. Jeho obhájce označuje Neuratha za loutku, které se pozice říšského protektora přičila. Naopak v Praze souzený K. H. Frank svaluje vinu na Neuratha.⁶¹

62

Na konci listopadu byly v soudní síni promítány otřesné záběry britských a amerických jednotek z osvobozování koncentračních táborů. Filmy jasně dokazují, že nacismus ovládl také Československo a Rakousko. Filmy se promítaly téměř hodinu. Na obžalované byla namířena světla, aby mohl vězeňský psychiatr Airey Neave okamžitě zaznamenávat reakce obžalovaných. „*Funk a Fritzsche plakali, Schacht seděl zády k plátnu,*

⁵⁸ *Největší zločinci dějin se necítí vinnými.* Právo lidu. 1945. s. 1 (22. 11.) č. 166

⁵⁹ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie.* V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 152

⁶⁰ *Obžalovaní prohlašují, že jsou nevinni.* Lidová demokracie. 1945. s. 2 (22. 11.) č. 166

⁶¹ *Neurath svaluje vinu na K. H. Franka.* Právo lidu. 1945. s. 1 (23. 11.) č. 167

⁶² *Neurath obviněný za vraždy českých studentů.* Lidová demokracie. 1945. s. 1 (22. 11.) č. 166

Hans Frank se zhroutil. Göring po promítání prohlásil, že se jedná o pouhou propagandu. “⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵

Reakci obžalovaných zkoumal i americký psycholog Gustav M. Gilbert. Reakce popsal následovně: „*Fritzsche je bledý a sedí celý zděšený, Keitel si utírá čelo a snímá sluchátka. Funk si zakrývá oči, vypadá jako v agónii, pokyvuje hlavou, Ribbentrop zavírá oči, dívá se jinam. Göring vypadá smutně, opírá se o loket. Frank křečovitě polyká, mrká, snaží se zadržet slzy...*“⁶⁶

Po promítání filmů učinil zásadní prohlášení Rudolf Hess, který údajně trpěl amnézií. 30. listopadu předstoupil před soud: „*Od této chvíle bude má paměť znovu reagovat na vnější svět. Důvody, proč jsem simuloval ztrátu paměti, byly taktické...*“⁶⁷ Rudolf Hess svou ztrátu paměti hrál i před svým advokátem, který tím pádem jednal v dobré vůli.⁶⁸

2.5.1. Svědectví

V průběhu procesu se objevovaly nové a nové hrůzy, které byly obžalovanými vykonávány v průběhu války. Smirnov, sovětský žalobce, soudu v únoru 1946 oznámil, že by chtěl předložit důkazy o koncentračních táborech. Zároveň dodal, že se takto nemůžou nazývat místa, kde lidé přežili často maximálně pár hodin. Smirnovem byl předvolán svědek Samuel Rajzman, který byl bývalým vězněm Treblinky. Svědek potvrdil, že v letech 1942 až 1943 bylo denně v plynových komorách Treblinky zplynováno až 12 tisíc židů. Rajzman před soudem řekl, že v Treblince mohlo přijít o život na milion civilistů. Po této výpovědi předložil Smirnov doklad od polského soudního úředníka. Počet usmrcených v Treblince se vyšplhal na 781 tisíc. O vyhlazovacím táboře Treblinka se v západním světě vědělo. Treblinka však byla v roce 1944 zlikvidována.⁶⁹

O Treblince a vyhlazovacích táborech promluvil i další svědek, který o vyhlazování věděl možná ze všech nejvíce – Rudolf Höss. Byl velitelem koncentračního tábora Auschwitz, Osvětim. Dopaden byl v březnu 1946 a poté byl převezen do Norimberku. Před soud ho předvolal jako svědka obhájce Kaltenbrunnera. Potvrdil, že Treblinku navštívil

⁶³ SONNENFELDT, Richard W. *Svědék z Norimberka: hlavní americký tlumočnick při soudních procesech s válečnými zločinci*. V Praze: Columbus, 2007. ISBN 978-80-7249-228-2. s. 73

⁶⁴ *Nacisté usvědčováni filmem*. Svobodné slovo. 1945. s. 1 (30. 11.) č. 174

⁶⁵ THACKER, Toby. *Konec „Třetí říše“: porážka, denacifikace a Norimberk: leden 1944 - listopad 1946*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2065-7. s. 189

⁶⁶ GILBERT, G. M. *Norimberský deník*. Praha: Mladá fronta, 1969. s. 54

⁶⁷ ROLAND, Paul. *Norimberské procesy: nacisté a jejich zločiny proti lidskosti*. V Praze: Columbus, 2014. ISBN 978-80-87588-15-4. s. 102

⁶⁸ *Rudolf Hess předstíral ztrátu paměti*. Lidová demokracie. 1945. s. 1 (1. 12.) č. 174

⁶⁹ THACKER, Toby. *Konec „Třetí říše“: porážka, denacifikace a Norimberk: leden 1944 - listopad 1946*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2065-7. s. 190

a pozoroval zde, jak se zde hromadně vraždili židé pomocí výfukových plynů kysličníku uhelnatého. „*Samotné usmrcování trvalo nejkratší dobu. Za půl hodiny jsme mohli vyřídít 2 tisíce lidí, ale spalování trvalo strašně dlouho. Zabíjení bylo lehké, nebylo třeba ani stráží, aby je nahnali do komor, šli tam dobrovolně, protože si mysleli, že se jdou sprchovat a místo vody jsme pak pustili jedovatý plyn. To všechno šlo velmi rychle.*“⁷⁰

2.5.2. Závěrečná obhajoba

31. srpna 1946 dostali obžalovaní možnost na svou poslední obhajobu. Generál Telford Taylor prohlásil, že předešlé tvrzení obhajoby, které tvrdí, že obžalovaní byli pouhými loutkami Hitlera, je lživé. Také odsoudil snahu obžalovaných svrhnout veškerou vinu na již mrtvé nacisty. Sovětský prokurátor označil výpovědi svědků obhajoby jako cynické a bohapusté lži.

Obhajoba všech obžalovaných byla zaznamenána na více než padesát listů, proto bych ráda u vybraných uvedla nejdůležitější a nejzajímavější část jeho závěrečné obhajoby.^{71 72}

Göring dostal slovo jako první. „*Výslovně zdůrazňuji, že tyto strašlivé masové vraždy co nejostřeji odsuzuji a chybí mi pro ně jakékoli pochopení. Chtěl bych však před vysokým soudním dvorem ještě jednou jasně vyjádřit: nikdy nikomu a v žádnou chvíli jsem nepřikázal vraždu či jiné ukrutnosti a nakolik mi to má moc dovozovala či jsem se o nich dozvěděl, nestrpěl jsem je a snažil se jim zabránit... Válku jsem nechtěl ani nepřivodil a udělal jsem vše, abych jí vyjednáváním zabránil... Jediný motiv, kterým jsem se řídil, byla láska k mému národu, jeho štěstí, jeho svoboda a jeho život.*“⁷³ Deník Lidová demokracie zveřejnila další část Göringovy výpovědi „*Dějiny nás jednoho dne ospravedlní a dokáží, že jsme válku nechtěli. Německý národ není vinen. Skutečnost, že já jsem byl druhým mužem v Německu nedokazuje, že jsem věděl o všem, co se dělo. Neexistuje ani jeden rozkaz mnou podepsaný, aby nepřátelští letci byli zastřeleni nebo odevzdáni SD... Německý národ loajálně a odvážně vydržel a německý lid nenese žádnou vinu. Co nejdůrazněji odsuzuji a odmítám názor, že jsme chtěli zotročit národy.*“⁷⁴

⁷⁰ THACKER, Toby. *Konec „Třetí říše“: porážka, denacifikace a Norimberk: leden 1944 - listopad 1946*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2065-7. s. 190-191

⁷¹ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 556

⁷² *Směšné výpovědi obhájců v Norimberku*. Lidová demokracie. 1946. s. 2 (31. 8.) č. 200

⁷³ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 559

⁷⁴ *Největší soudní proces v dějinách ukončen*. Lidová demokracie. 1946. s. 1, 2 (1. 9.) č. 201

Rudolf Hess u své obhajoby seděl kvůli jeho špatnému zdravotnímu stavu. Jeho proslov byl zdlouhavý, zmatený a nesrozumitelný. Vzpomínal na začátek a průběh války. Po nějaké době se zvedl, zdvihl ruku k přísaze a přísahal, že říká pouze čistou pravdu, poté pokračoval ve svém proslovu. Předseda soudu Hesse upozornil, aby svůj projev zkrátil. „Bylo mi dopřáno působit mnoho let ze svého života pod největším ze synů mého národa za jeho tisíciletou historii. Jsem šťastný, když vím, že jsem splnil svou povinnost vůči svému národu, svou povinnost jako Němec, jako nacionální socialista, jako věrný přívrženec svého vůdce. I kdyby to bylo možné, nevyrazil bych toto období ze svého života“^{75 76}

Ribbentrop ve své řeči vzpomínal na spolupráci Německa a Sovětského svazu na počátku války. „Jsem činěn odpovědný za vedení zahraniční politiky, kterou určoval někdo jiný... Když jsem v roce 1939 přijel do Moskvy za Stalinem, dal mi na srozuměnou, že jestli nedostane k polovině Polska a k baltským státům ještě Litvu a přístav, můžu hned zase letět domů. Vedení války tam v roce 1939 očividně také nebylo pokládáno za mezinárodní zločin proti míru... Velká Británie a USA dnes prakticky stojí před stejným dilematem jako Německo v době, kdy byla vedena jednání se Sovětským svazem. Za svou zemi doufám z celého srdce, že budou nakonec úspěšnější.“⁷⁷ Zároveň Ribbentrop tvrdil, že se snažil více než 20 let svého života odstranit zlo versailleské smlouvy, která v sobě chovala nebezpečí nové světové války.^{78 79 80}

Další na řadě byl Keitel, bývalý velitel Wehrmachtu. „Pro sebe si nárokuji, že jsem se vždy ve všech věcech, byť mi i přitížily, snažil říkat pravdu a že jsem se navzdory velkému rozsahu svých činností snažil podle nejlepšího vědomí a svědomí snažil přispět k objasnění skutečné podstaty věci... Věřil jsem, mýlil jsem se a nebyl jsem schopen zabránit tomu, čemu jsem měl. To je moje vina.“⁸¹ Ve své řeči dodal: „Po druhé bych raději volil smrt, než abych měl opět co činit s takovými metodami.“⁸² Keitel také tvrdil, že francouzský žalobce neměl pravdu, když citoval Keitela, že život na východě nemá žádnou cenu.⁸³

⁷⁵ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 560

⁷⁶ *Největší soudní proces v dějinách ukončen*. Lidová demokracie. 1946. s. 1, 2 (1. 9.) č. 201

⁷⁷ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 560-561

⁷⁸ *Nacističtí zločinci naposled promluvili*. Svobodné slovo. 1946. s. 2 (1. 9.) č. 202

⁷⁹ *Největší soudní proces v dějinách ukončen*. Lidová demokracie. 1946. s. 1,2 (1. 9.) č. 201

⁸⁰ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 560

⁸¹ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 561

⁸² *Největší soudní proces v dějinách ukončen*. Lidová demokracie. 1946. s. 1,2 (1. 9.) č. 201

⁸³ *Nacističtí zločinci naposled promluvili*. Svobodné slovo. 1946. s. 2 (1. 9.) č. 202

Kaltenbrunner se obhajoval následovně. „Žalobci mě činí odpovědným za koncentrační tábory, za vyhlazování Židů, za einsatzgruppen a ještě další věci. Nic z toho neodpovídá předloženým důkazům ani pravdě. Zločiny, o nichž dnes víme, spáchal Himmler, jenž mistrovsky dovedl roztržtit SS na nepatrné skupinky, s náčelníkem státní tajné policie Müllerem. V židovské otázce jsem byl stejně dlouho klamán jako jiní vysocí funkcionáři. Nikdy jsem netrpěl fyzické vyhlazování Židovstva... Já jen vím, že jsem dal, ve víře v Adolfa Hitlera, veškerou svou sílu k dispozici svému národu... Antisemitismus je barbarství.“^{84 85}

Vydavatel nacistických novin Rosenberg prohlásil: „Pokud jde o napomáhání ke genocidě, mám svědomí čisté... S veškerou energií jsem prokazatelně vystupoval proti jakékoli politice násilných opatření a ostře jsem vyžadoval spravedlivý přístup německých úředníků a humánní zacházení s dělníky z východu.“^{86 87} Podle jeho slov se snažil o povznesení fyzických a mravních životních podmínek evropských národů.⁸⁸

Frank ve své obhajobě odkazoval na Hitlera. „Páni soudci! Hlavní obžalovaný Adolf Hitler zůstal německému národu dlužen závěrečné slovo. Když bylo jeho národu nejhůře, spásné slovo nenalezl. Ustrnul a nezachoval se, jak žádal jeho úřad vůdce, nýbrž jako sebevrah zmizel v temnotách.“⁸⁹

Bývalý německý kancléř Franz von Papen měl teatrální proslov: „Vaše lordstvo! Vysoký soudní dvore! Síla zla byla větší než síla dobra a uvrhla Německo nevyhnutelně do katastrofy. Avšak mají být proto odsouzeni i ti, kdo v boji víry proti nevíře jako první zdvihli prapor víry? A opravňuje to žalobce Jacksona k tvrzení, že jsem byl jen zakuklený agent vlády bez víry? Nebo co opravňuje sira Hartleyho Shawcrosse k tomu, aby posměšně a pohrdavě prohlásil: Raději vládl v pekle, než aby sloužil v nebi? Jsem vinen jen v té míře, jako každý jiný člověk.“^{90 91}

Von Neurath, bývalý zahraniční ministr a protektor měl nejstručnější řeč: „V přesvědčení, že i před tímto vysokým soudním dvorem se přese všechnu nenávist, pomluvy a překrucování prosadí pravda a spravedlnost, myslím, že zde musím říct jen jediné,

⁸⁴ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 562

⁸⁵ *Největší soudní proces v dějinách ukončen*. Lidová demokracie. 1946. s. 1,2 (1. 9.) č. 201

⁸⁶ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 563

⁸⁷ *Nacističtí zločinci naposled promluvili*. Svobodné slovo. 1946. s. 2 (1. 9.) č. 202

⁸⁸ *Největší soudní proces v dějinách ukončen*. Lidová demokracie. 1946. s. 1,2 (1. 9.) č. 201

⁸⁹ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 563

⁹⁰ *Největší soudní proces v dějinách ukončen*. Lidová demokracie. 1946. s. 1,2 (1. 9.) č. 201

⁹¹ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 570

že můj život byl zasvěcen pravdě, čestnosti, udržení míru a usmíření mezi národy, lidskosti a spravedlnosti a že zde stojím s čistým svědomím nejen sám před sebou, ale i před historií a německým národem.“^{92 93}

Frick prý až u soudu slyšel poprvé o hrůzných činech „*Jako ředitel banky jsem konal vždy jen svou povinnost.*“ Schacht, bývalý ministr hospodářství a financí byl prý zapřísáhlým odpůrcem války. „*Byl jsem znechucen protižidovskými pogromy v roce 1939. Chyboval jsem v politice, ale moje finanční a hospodářské názory obstály skvěle. Mou politickou chybou bylo, že jsem zavčas neprohlédl zločinnost Hitlerovy povahy.*“ Raeder a Dönitz hájili čest německého námořnictva. Jeho činy prý byly legální a oprávněné. Von Schirach, který vedl německou mládež prohlásil: „*Rád bych ujistil s čistým svědomím, že německá mládež nemá naprosto žádné viny na přehmatech a zločinech Hitlerova režimu.*“ Sauckel ve své řeči obhajoval svůj obdiv vůči Hitlerovi, který byl prý omyl. Jodl hájil sebe a zároveň německou armádu: „*Německá armáda měla bojovat ve válce, kterou nechtěla, s velitelem, který jí nedůvěřoval a jemuž sama také docela nedůvěřovala s metodami, které se přičily jejím zásadám.*“ Streicher prosil soud, aby nevyřkl ortel, který by vtiskl na čelo celého Německa znamení hanby.^{94 95 96 97}

2.5.3. Rozsudky

27. června byla zahájena tajná jednání o trestech pro obžalované. Soudci se do poslední chvíle nemohli shodnout a ani po několika měsících procesu neměli ve formách potrestání jasno. Nejpřísnější byli Rusové, od samého začátku trvali na trestech smrti. Francouzi byli naopak mírnější. Američané hlasovali pro trest smrti častěji než Britové a Francouzi.⁹⁸

Dne 30. září 1946 začalo čtení rozsudku. Soud shledal obžalované vinnými pouze na základě nezvratných důkazů. Soud se snažil být celou dobu objektivní, proto se držel

⁹² *Největší soudní proces v dějinách ukončen.* Lidová demokracie. 1946. s. 1,2 (1. 9.) č. 201

⁹³ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie.* V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 572

⁹⁴ *Největší soudní proces v dějinách ukončen.* Lidová demokracie. 1946. s. 1,2 (1. 9.) č. 201

⁹⁵ HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie.* V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0. s. 565-572

⁹⁶ *Nacističtí zločinci naposled promluvili.* Svobodné slovo. 1946. s. 2 (1. 9.) č. 202

⁹⁷ THACKER, Toby. *Konec „Třetí říše“: porážka, denacifikace a Norimberk: leden 1944 - listopad 1946.* Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2065-7. s. 198-201

⁹⁸ IRVING, David John Cawdell. *Norimberk: poslední bitva.* Praha: Grafoprint-Neubert, 1997. ISBN 80-857-8567-6. s. 204

zásadou, že vina obžalovaných musí být opravdu prokázána. Rozsudek se četl až do poledne následujícího dne.⁹⁹

Za zločinné organizace byly prohlášeny NSDAP, SS, SD a gestapo. Za zločinnou organizaci nebylo prohlášeno SA, říšská vláda, vrchní velitelství branné moci ani generální štáb. Soudci rozhodli, že členové těchto organizací budou stíháni a souzeni individuálně. „Uznáním SS za zločineckou organizaci je postiženo asi milion bývalých členů. Zločinců gestapáků je asi 40 tisíc.“¹⁰⁰

Oběšení provazem – způsob, kterým má být dvanáct odsouzených k trestu smrti popraveno. Göring¹⁰¹, Ribbentrop, Keitel, Rosenberg, Kaltenbrunner, Frick, Frank, Streicher, Sauckel, Jodl a Seyss-Inquart. Bormann byl odsouzen k trestu smrti v nepřítomnosti. Tito muži si 1. října 1946 ve 14:50 vyslechli, že jejich osud je zpečetěn. Všichni obžalovaní stáli u dveří a po jednom si přišli vyslechnout rozsudek. Göring, Keitel a Jodl podali po vynesení rozsudku žádost, zda by mohl být změněn způsob vykonání trestu smrti – místo provazu zastřelení. Soud žádost odmítl a zamítl i komukoliv udělit milost. Poprava byla vykonána v noci z 15. na 16. října.¹⁰²

Doživotí si odsedí tři z obžalovaných. Hess, Raeder a Funk. Raeder po vynesení rozsudku žádal, aby byl místo doživotí zastřelen. Jeho žádost byla odmítnuta z důvodu, že Kontrolní rada mohla pouze udělit milost, rozhodně nemohla tresty zvyšovat.

Ke dvaceti letům žaláře byli odsouzeni von Schirach a Speer. Neurath byl odsouzen k 15 letům za mřížemi, ale jelikož mu v době vynesení rozsudku bylo přes 70 let, šlo o doživotní trest. Admirála Dönitze čekalo 10 let ve vězení.

Osvobození a následné propuštění z vazby bylo velkým překvapením. Schacht, von Papan a Fritsche byli zproštěni viny. Tři muži opustili soudní síň a odebrali se na jejich první tiskovou konferenci.¹⁰³

⁹⁹ HONZÍK, Miroslav. *Povstaňte, soud přichází*. Praha: Panorama (nakladatelství a vydavatelství), 1986. s. 153

¹⁰⁰ *V Norimberku začalo čtení rozsudku*. Rudé právo. 1946. s. 1 (1. 10.) č. 226

¹⁰¹ Göring popraven nebyl. I když byli vězni hlídáni 24 hodin denně kvůli případné sebevraždě, Hermann Göring 15. října rozkousl kapsli s kyanidem a následně zemřel.

¹⁰² THACKER, Toby. *Konec „Třetí říše“: porážka, denacifikace a Norimberk: leden 1944 - listopad 1946*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2065-7. s. 202

¹⁰³ THACKER, Toby. *Konec „Třetí říše“: porážka, denacifikace a Norimberk: leden 1944 - listopad 1946*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2065-7. s. 202

2.6. Zhodnocení přístupu dobového tisku k Norimberskému procesu

2.6.1. Rudé právo

Rudé právo bylo po válce obnoveno. Tento deník patřil do skupiny zakázaných titulů, které nemohly legálně vycházet. Rudé právo bylo ústředním deníkem Komunistické strany Československa. Šéfredaktorem se v květnu 1945 stal Vladimír Koucký, následně v červnu 1945 se šéfredaktorem stal Gustav Bareš a v roce 1946 Vilém Nový.¹⁰⁴

Jak jsem již zmínila, Rudé právo bylo ústředním deníkem KSČ. Zabývala jsem se obdobím od poloviny roku 1945 do konce října roku 1946. Komunistické Rudé právo se vyhýbalo článkům obecně o západním světě. V popředí sice byly články o vítězství nad Německem, ale vyzdvihována byla pouze Rudá armáda a děkováno bylo v mnoho článcích pouze Sovětskému svazu. Celkově v obsahu tohoto deníku byla cítit silná prosovětská a komunistická propaganda, se kterou komunisté začali už v období války a po konci druhé světové války jen zesílila.

V polovině roku 1945 se objevovaly články z posledních bitev druhé světové války. Konkrétně, jak Rudá armáda postupuje proti Japonsku. Z domácího prostředí se jednalo o řádky věnované především o znovunastartování hospodářství, hornictví a např. zestátnění bank. Celý rok Rudé právo své místo na titulních stranách věnovalo SSSR, Stalinovi a Rudé armádě, některé titulky se dokonce objevovaly i v ruštině. Nejsilnější propaganda komunistické strany byla znatelná v květnu 1946, tedy před parlamentními volbami. Rudé právo mělo jasno: „*Vol stranu, která nikdy nezhradila, k prospěchu vlasti bude její síla, muži a ženy, města, vesničky, volí dnes jedničky.*“¹⁰⁵

Článek o zahájení procesu našli čtenáři Rudého práva hned na titulní straně. Čtenář byl seznámen s body obžaloby, velmi podrobně byl popsán vstup obžalovaných do soudní síně nejspíše z toho důvodu, aby čtenář pochopil vážnost tohoto procesu. „*Göring s velkou jedničkou na prsou, zbavený vyznamenání a řádů, byl prvý, který vešel do soudní síně. Za ním následoval žlutě vyhlížející, hubený Rudolf Hess, oblečený v šedivý vycházkový oblek. Sotva opatrně usedl na lavici obžalovaných, vešel Julius Streicher, usedl těžce, opřel se dopředu s rukou v boku arogantně přehlížeje soudní dvůr...*“¹⁰⁶ Již v prvních článcích začalo hanlivé a neobjektivní označování obžalovaných, které se objevovalo i později

¹⁰⁴ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8. s. 233

¹⁰⁵ Rudé právo. 1946. s. 1 (26. 5.) č. 123

¹⁰⁶ *Zahájení Norimberského procesu*. Rudé právo. 1945. s. 1 (21. 11.) č. 166

(např. ošumělí, strachu plní vrahové, kteří se musejí odpovídat za životy lidí utracených v koncentračních táborech, vražední neurvalci, Hitlerovští obchodníci s bílým masem, největší smrtonoši světa).

Rudé právo se u Norimberského procesu zaměřovalo na hodně detailní informace a konkrétní čísla např. u výpisu všech obětí nacistického režimu i s počty. Redaktoři Rudého práva se snažili zprávy o Norimberském procesu oživit různými způsoby např. vtipnými karikaturami, které byly převzaty od sovětského tisku a skupiny Kukriniski. Karikatury se objevily např. v čísle vydaném 16. prosince 1945 s příhodným názvem „*Fašistický zvěřinec z Norimberka*“.¹⁰⁷ Je zde vyobrazen Göring jako obtlouklá krajta s popiskem „*První Göring jako krajta, chtěl by uspat policajta – Kroutí se jak v pasti had, nechce se mu umírat.*“ Další je zde zesměšněn Keitel, jako pelichající pták, Frank jako had s černými brýlemi a Streicher zde představuje „*splasklou volskou žábu.*“

Po prvním týdnu se články o Norimberském procesu začaly přesouvat z horní části titulní strany do části dolní a pokud se nejednalo o nějakou senzaci ze soudní síně, články se objevovaly na druhé straně. Titulní strany plnily, jak jsem již uvedla, zprávy o hospodářství a Sovětském svazu.

Jednou ze zmíněných senzací byl například článek s titulkem „*Odhali Norimberský proces pozadí Mnichova?*“¹⁰⁸ Šlo ze strany Rudého práva a komunistů o propagandu, kterou chtěli očernit západní svět a připomenout čtenářům Mnichovskou dohodu z roku 1938 a především zradu Anglie a Francie. Další téma projednávané v Norimberku, kterým se Rudé právo zabývalo na svých nejen titulních stranách bylo zveřejnění dokumentů o plánovaném útoku Hitlera na Československo. „*Část dokumentů je věnována poučení, jak mají být Češi v německé propagandě vyliční jako brutální lidé, zejména vůči nevinným Němcům, kteří se zdržují v Československu proti své vůli a jimž byl přislíben návrat do Říše.*“¹⁰⁹

Po celou dobu Norimberského procesu přinášelo Rudé právo svým čtenářům informace o důležitých bodech procesu. Samozřejmě „důležité“ body si určovalo Rudé právo samo, ale některé informace byly převzaty od agentury Reuter. Všechny články obsahovaly ostrá slova mířená na všechny obviněné a Rudé právo sympatizovalo s názorem Sovětského svazu, který zastával tresty smrti pro všechny obžalované. Ve svých článcích

¹⁰⁷ *Fašistický zvěřinec z Norimberka* Rudé právo. 1945. s. 3 (16. 12.) č. 187

¹⁰⁸ *Odhali Norimberský proces pozadí Mnichova?* Rudé právo. 1945. s. 1 (27. 11.) č. 171

¹⁰⁹ *Plán útoku proti ČSR.* Rudé právo. 1945. s. 2 (4. 12.) č. 177

se Rudé právo často odkazovalo na moskevský deník Pravda. Např. v jedné ze zpráv citují spisovatele Višněvskiho, který do Pravdy přispíval a byl silně proti Západu.

V červenci, když v Norimberku začaly závěrečné řeči žalobců, zveřejnilo tuto informaci Rudé právo až na třetí straně. 30. září se v Norimberku přečetl rozsudek. Rudé právo o tom své čtenáře obeznámilo snadno přehledným článkem na titulní straně, který se krčil pod „*S velkým Rudým právem vpřed – k vítězství.*“¹¹⁰ Můžeme jen předpokládat, že Norimberský proces už pro redaktory Rudého práva nebyl tolik aktuální a raději se zabývali pařížskou mírovou konferencí.

Již v prvním článku, který byl vydán 2. října s titulkem „V Norimberku 12 trestů smrti“ se Rudé právo ohradilo proti osvobození tří obžalovaných. Jelikož bylo proti těmto třem upuštěním od trestu SSSR, lze jen domýšlet, že právě z toho důvodu zaujalo Rudé právo právě takové stanovisko. Hned další den zveřejňuje Rudé právo ohlasy na osvobození v ostatních zemích (SSSR, Francie, Velká Británie, Polsko, Německo), avšak čerpají převážně z komunistických zdrojů v dané zemi, které sdílejí stejný názor jako SSSR (obyvatelé Moskvy prý byly rozsudky velice zklamáni), proto tyto zprávy podle mého názoru nejsou objektivní a nemusí být zcela pravdivé.

17. října, den po popravách v Norimberku byl na titulní straně Rudého práva uveřejněn článek, který čtenáře informoval, že poprava odsouzených byla vykonána. „*Dnes byly provedeny v naší přítomnosti rozsudky smrti, vynesené Mezinárodním vojenským soudem v Norimberku 1. října 1946 nad níže uvedenými válečnými zločinci.*“¹¹¹ Řádky popisují popravu a informují o Göringově sebevraždě, který ve své cele spolkl kapsli s kyanidem. Záhadou, kde byla ampulka s kyanidem schovaná se Rudé právo zabývalo naposledy 19. října. „*Nejnovější teorie tvrdí, že ampulka byla skryta v pupeční dutině, kde byly shledány stopy po podráždění a lehké hnisání.*“¹¹²

2.6.2. Svobodné slovo

Deník Svobodné slovo patřilo k titulům, kterým nebyla za protektorátu zakázána činnost, avšak museli změnit název, aby tyto deníky nebyly spojovány se svou vlastní minulostí. Svobodné slovo získalo svůj název až po válce. Dříve se jednalo o České slovo, které vycházelo jak před válkou (založeno v r. 1907), tak i během protektorátu. Svobodné

¹¹⁰ *S velkým Rudým právem vpřed – k vítězství.* Rudé právo. 1946. s. 1 (1. 10.) č. 226

¹¹¹ *Nacističtí zločinci popraveni.* Rudé právo. 1946. s. 1 (17. 10.) č. 240

¹¹² *Kde měl Göring ampulku s jedem?* Rudé právo. 1946. s. 1 (19. 10.) č. 242

slovo bylo ústředním deníkem Československé strany národně socialistické. Šéfredaktorem tohoto periodika byl Ivan Herben.¹¹³

Na rozdíl od Rudého práva se ve Svobodném slovu vyskytují i články o situaci v západním světě, a především ve Velké Británii. Svobodné slovo vzpomínalo i na historii Českého státu a při oslavách sv. Václava mu věnovalo nejen jeden článek.

Celkový styl a způsob informování čtenářů bylo jiné než v Rudém právu. Nebyla používána hanlivá ani ostrá slova, články nebyly útočné. Obžalovaní byli nazýváni neutrálně např. „vedoucí nacisté“, „Hitlerovi pomocníci“, Informace byly objektivní a Svobodné slovo se zdržovalo vlastních názorů nebo dokonce soudů. V některých člancích byly zprávy přebírány převážně od agentur AFP, AP, ČTK nebo Reuter.

Články o Norimberském procesu byly často zdouhavé, a především bez jakéhokoliv fotografického doprovodu, což byl oproti Rudému právu velký rozdíl.

Před začátkem procesu se ve Svobodném slovu neobjevil skoro žádný článek, čtenář mohl mít pocit, že tento tisk nemá o proces velký zájem. Popis začátků Norimberského soudu je podle mého názoru bez emocí. Svobodné slovo vlažně informuje čtenáře o průběhu. „*Obžalovaní byli odvedeni na svá místa na lavici obžalovaných a před počátkem jednání si nejistě prohlíželi bílé plátno, napjaté na zadní stěně soudní síně...*“¹¹⁴ Myslím si, že je to správný přístup – tisk by měl být nestranný a mít pouze informační úlohu.

Svobodné slovo otisklo i několik zpráv od zvláštního dopisovatele ČTK dr. Rostislava Kocourka. Ten informoval čtenáře o roli Československa v Norimberském procesu: „*Na 43 stránkách žaloby, podané zástupci Spojených států severoamerických, Velké Británie, Francie a Sovětského svazu mezinárodnímu vojenskému soudu v Norimberce je Československo uvedeno osmnáctkrát. Žaloba se zabývá zejména přípravami na přepadení Československa.*“¹¹⁵ Zde můžeme vidět velký rozdíl mezi titulky Rudého práva a Svobodného slova a také způsob, jak tyto dva deníky s informací pracovaly (Rudé právo tyto informace použilo k propagandě viz. výše)

Jelikož byl Norimberský proces pro všechny zdouhavým, tak i Svobodné slovo omezilo články o tomto tribunálu. Mnohem více se ve Svobodném slovu psalo např. o procesu K. H. Frankem a o případu Kurta Daluegeho. Před volbami v roce 1946 zdobila stránky deníku číslice 4 (Československá strana národně socialistická).

¹¹³ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8. s. 233

¹¹⁴ *Třetí den norimberského procesu*. Svobodné slovo. 1945. s. 1 (22. 11.) č. 165

¹¹⁵ *Československo v norimberské žalobě*. Svobodné slovo. 1945. s. 1 (20. 11.) č. 162

Konec soudního procesu byl ve Svobodném slovu opět popsán velmi detailně. 1. října byly zveřejněny zkrácené, závěrečné řeči obžalovaných. Zpráva byla převzata od agentury Reuter. Článek obsahoval řeč každého z nacistických zločinců. Přepis části Göringovy řeči zněl následovně: „*Dějiny nás jednoho dne ospravedlní a dokáží, že jsme válku nechtěli. Německý národ není vinen.*“¹¹⁶

S fotografií se setkáme až na závěr mého analyzovaného období. Po vynesení rozsudku v Norimberku, byla 2. října uveřejněna zpráva o vynesení rozsudku a přijetí rozsudku. Je doplněna o fotografií z norimberské soudní síně, kde jsou zachyceni všichni „velcí“ muži na lavici obžalovaných. Zpráva je doplněna článkem, kterým přispěl do Svobodného slova Ivan Suk, který hodnotil tento proces ve výsledku kladně: „*Z některých míst byl Norimberský proces zesměšňován poněkud nacistickým humorem. Neprávem. Protože v Norimberku se sešla smetánka mezinárodních právníků.*“¹¹⁷

2.6.3. Lidová demokracie

Stejně jako Svobodné slovo i Lidová demokracie změnila svůj název. Dříve se jednalo o Lidové listy (od r. 1922, v r. 1934 sloučeny s deníky Lid a Pražský večerník). Lidová demokracie byla ústředním deníkem Československé strany lidové. Šéfredaktorem se po válce stal Josef Doležal.¹¹⁸

Lidová demokracie se svým zaměřením a stylem zveřejňování článků rozhodně více podobá Svobodnému slovu než Rudému právu. Články byly vesměs objektivní, nezaujaté a ve většině případech bylo vynecháno vlastní hodnocení. V analyzovaném období jsem se setkala se zprávami ze západního světa, z Velké Británie i USA. Rozhodně se v periodiku nevyskytovala prosovětská propaganda, jak tomu bylo u Rudého práva.

Lidová demokracie hodnotila soudní proces spíše kladně, především z důvodu potrestání zločinců a zajištění míru ve světě. Před zahájením procesu přinášela Lidová demokracie zprávy o životě vězňů a o přípravách v Norimberku. Zprávy o zahájení procesu se objevovaly na titulní straně jako zpráva dne. Zprávy Lidová demokracie přebírala také od zvláštního dopisovatele ČTK dr. Rostislava Kocourka. První zpráva o zahájení procesu byla převzata právě od dr. Kocourka a čtenáře seznámila s okolnostmi soudu. Opět jsme se dozvěděli informaci, že Československo je ze 43 stran obžaloby na osmnácti z nich.

¹¹⁶ *Nacističtí zločinci naposled promluvili.* Svobodné slovo. 1946. s. 2 (1. 9.) č. 200

¹¹⁷ *SUK, Ivan: Největší proces v dějinách.* Svobodné slovo. 1946. s. 1 (2. 10.) č. 227

¹¹⁸ *BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. Dějiny českých médií: od počátku do současnosti.* Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8. s. 233

Lidová demokracie využívala k získání zpráv např. agenturu United Press, ČTK, Reuter. První den procesu byl popsán v deníku velmi podrobně „*Aldermanovi se při čtení textu žaloby občas zachvěl hlas. Obžalovaný Rudolf Hess se nakláněl dopředu upřeně se díval na soudce a napjatě poslouchal... Obžalovaný Hermann Göring občas něco zašeptal americkému vojenskému policistovi, sedícímu po jeho boku...*“¹¹⁹

V Lidové demokracii a v Právu lidu byla 22. listopadu zveřejněna důležitá zpráva o odpovědnosti von Neuratha za vraždy českých studentů. Bylo zavražděno devět studentů, uzavřeny vysoké školy na tři roky a nespočet studentů bylo vězněno. V této zprávě je Neurath také obviněn, že je odpovědný za zločiny gestapa v Československu, jelikož gestapo bylo Neurathovi podřízeno.^{120 121}

Lidová demokracie přinesla svým čtenářům 25. listopadu informaci o zveřejnění senzačního dokumentu v Norimberku. Dokument obsahoval zápis z tajné porady Hitlera s veliteli a ministrem zahraničí. Porada se konala 5. listopadu 1937 a jejím hlavním tématem byl plán na zničení Československa.¹²²

S prvním a podle mého názoru jediným citově zbarvenému označení obžalovaných v Lidové demokracii se čtenář setkal v titulku „*Nacističtí otrokáři před soudem v Norimberku.*“¹²³ Tento článek je jako jeden z mála doplněn o fotografie Fricka a Seysse-Inquarta u oběda a fotografii nuceného přemísťování Němců z tábora Renneslatt.

Články o procesu století se opět kvůli zdlouhavému procesu omezily. Lidová demokracie se přesunula z Norimberku do Československa a 22. května zveřejnila velmi detailní a podrobný článek o K. H. Frankovi, který byl odsouzen k trestu smrti.¹²⁴ Rozdíl mezi Lidovou demokracií, Svobodným slovem a Rudým právem jsme mohli vidět v dubnu, při návštěvě Roberta H. Jacksona v Praze. Rudé právo, na rozdíl od dvou zmíněných deníků, tato událost nechala chladným a tuto událost nepovažovalo za důležitou, jak tomu bylo u Lidové demokracie a Svobodného slova.

Norimberský proces se opět dostal na titulní strany v srpnu, kdy začaly závěrečné obhajoby. Články o obhajobách, závěrečných proslovech a ukončení procesu byly převzaty od agentury United Press a Reuter. Opět byly v Lidové demokracii zveřejněny zkrácené verze závěrečných obhajob nacistických zločinců.¹²⁵

¹¹⁹ *Hlavní váleční zločinci před soudem.* Lidová demokracie. 1945. s. 1 (21. 11.) č. 163

¹²⁰ *Neurath svaluje vinu na K. H. Franka.* Právo lidu. 1945. s. 1 (23. 11.) č. 165

¹²¹ *Neurath obviněný za vraždy českých studentů.* Lidová demokracie. 1945. s. 1 (22. 11.) č. 164

¹²² *Již v roce 1937 chystal Hitler útok na ČSR.* Lidová demokracie. 1945. s. 1 (25. 11.) č. 167

¹²³ *Nacističtí otrokáři před soudem v Norimberku.* Lidová demokracie. 1945. s. 1 (13. 12.) č. 183

¹²⁴ *K. H. Frank odsouzen k trestu smrti.* Lidová demokracie. 1946. s. 1, 5 (22. 5.) č. 118

¹²⁵ *Největší soudní proces v dějinách ukončen.* Lidová demokracie. 1946. s. 1, 2 (1. 9.) č. 201

Na počátku října samozřejmě i Lidová demokracie chtěla své čtenáře seznámit s tím, jak soud s válečnými zločinci dopadl. Zpráva o čtení rozsudku byla převzata od agentury Associated Press a zveřejněna 1. října. Ve zprávě byly popsány i emoce, které např. Göring vůbec neskrýval a při čtení rozsudku se dokonce smál.¹²⁶ Hned následujícího dne byla vydána zpráva o konečném verdiktu s titulkem „*Dvanáct rozsudků smrti v Norimberku.*“¹²⁷ Zprávu Lidová demokracie převzala od agentury AFP a byla doplněna fotografiemi vybraných odsouzených. Zpráva byla velmi podrobná, zaujímala skoro dvě strany vydaného čísla. Zpráva je objektivní a bez osobního hodnocení Lidové demokracie. 3. října je vydána zpráva od agentury Reuter, kde jsou na fotografii zvětšeni soudci, kteří jsou zachyceni při jednání o rozsudcích.¹²⁸

Mezi vynesením rozsudků a samotnou popravou se analyzovaný deník Lidová demokracie věnuje procesu, kde je hlavní postavou Kurt Daluege. K Norimberku se deník vrátil 16. října, kdy přinesl zprávu o dni před vykonáním poprav. Lidová demokracie například v článku uveřejnila i takovou informaci, co měli odsouzení ke své poslední večeři.¹²⁹

K vězňům a sebevraždě Hermanna Göringa se Lidová demokracie vyjádřila ještě jednou pár dní po vykonání poprav. 19. října byl otisknut článek s poměrně překvapivým titulkem „*Norimberským vězňům se daří dobře.*“ V článku je popsána návštěva vězení v Norimberku patnácti reportéry. „*Novináři se setkali s von Papenem. Právě bohatě snídal obložené chlebičky a zapíjel kávou, která mu byla přinesena v termosce... Raeder ležel na lůžku a četl Schillerovy básně, Rudolf Hess ve své cele č. 13 si posměšně pohvizdoval... Von Neurath si spokojeně kouřil dlouhá bavorská viržinka... Dönitz si docela dobře obědvá. Právě dostával hovězí maso, zelený hrášek, bramborovou kaši a jako dezert švestky. Vězňové si stěžují jenom na to, že nemohou jít po snídani na denní procházky.*“¹³⁰ Po přečtení tohoto článku si podle mého názoru mohla řada čtenářů myslet, že norimberští vězni jsou hýčkáni a místo ve vězení jsou v nějakém hotelu.

Sebevražda Hermanna Göringa byla okomentována v Lidové demokracii ještě na konci října. Informace pro čtenáře byla taková, že se komise shodla na ukrytí ampulky s jedem v Göringově pupeční jamce, tato zpráva se nikdy nepotvrdila.¹³¹

¹²⁶ *Všech 22 válečných zločinců uznáno vinnými.* Lidová demokracie. 1946. s. 1, 2 (1. 10.) č. 225

¹²⁷ *Dvanáct rozsudků smrti v Norimberku.* Lidová demokracie. 1946. s. 1, 2 (2. 10.) č. 226

¹²⁸ *Historický dosah norimberského rozsudku.* Lidová demokracie. 1946. s. 1, 2 (3. 10.) č. 227

¹²⁹ *Dnes popravy norimberských odsouzených.* Lidová demokracie. 1946. s. 2 (16. 10.) č. 238

¹³⁰ *Norimberským vězňům se daří dobře.* Lidová demokracie. 1946. s. 2 (19. 10.) č. 241

¹³¹ *Velitel norimberského vězení o Göringově sebevraždě.* Lidová demokracie. 1946. s. 2 (20. 10.) č. 242

2.6.4. Právo lidu

Právo lidu patřilo za protektorátu k zakázaným periodikům. Po válce se jeho vydávání opět obnovilo a Právo lidu se stalo ústředním deníkem Československé strany sociálně demokratické. V květnu 1945 se šéfredaktorem stal Jan Vaněk.¹³²

Tento deník podle mého názoru měl blíže k Rudému právu než k Svobodnému slovu a Lidové demokracii. V analyzovaných jedenácti měsících jsem se sice setkala se zprávami ze západního světa, ale hlavním tématem byl socialismus, práce, hospodářství nebo třeba tklivé loučení s Rudou armádou.

Před zahájením procesu nevynechalo Právo lidu zveřejnění proklamace tribunálu v Norimberku. „*Proklamace rovněž obsahuje výzvu adresovanou nezvěstnému Martinu Bormannovi, aby se dostavil k soudu a odpovídal se z obvinění proti němu vznesených. Nestane-li se tak, bude souzen in contumaciam, a bude-li uznán vinným, bude nad ním bez dalšího vykonán trest, jakmile bude možno jej vypátrati.*“¹³³

V den zahájení soudu přispěl do Práva lidu svým článkem i šéfredaktor Jan Vaněk, který byl zároveň poslancem Československé strany sociálně demokratické. Ve svém článku se ohrazoval proti nacismu, fašismu, Hitlerovi a všem jeho mužům. Tento článek nebyl objektivní, bylo v něm osobní hodnocení a vlastní názory přispěvovatele. Jednalo o zhodnocení a rekapitulaci hrůz, které Hitler se svými pomocníky napáchal za své působení v Německu, a zároveň o kladné hodnocení Norimberského soudu, který ten den začal. Je zde vidět jasná zaujatost proti všem válečným zločincům. Podle mého názoru je autor článku sám v tomto příspěvku odsoudil a vůbec nezáleží na větech, které budou z úst obžalovaných vyřčeny v Norimberku. „*Těmto zločincům vítěz přesto poskytuje to, co oni sami nikdy nikomu neposkytli: řádný soud. Mohou se hájit a mají právo přednášet své námitky. Zbývá otázka, co mohou na svou obhajobu uvést. Vymlouvat se jeden na druhého, či svádět vinu na ty, kdo nežijí, kdo buď jsou nezvěstní, nebo sebevraždou unikli trestu?*“¹³⁴

O zahájení procesu uveřejnilo Právo lidu zprávu, která byla původní zprávou od zvláštního zpravodaje Práva lidu F. Sachse z Norimberku. Ten přispíval o dění v Norimberském procesu často. Zprávy byly podle mého názoru přehledné, srozumitelné a nijak zdlouhavé. V souvislosti s Norimberským procesem se v titulcích neobjevovala agresivní označení obžalovaných jako tomu bylo v Rudém právu. Na druhou stranu články

¹³² BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8. s. 233

¹³³ *Proklamace tribunálu v Norimberku*. Právo lidu. 1945. s. 1 (9. 11.) č. 156

¹³⁴ VANĚK, Jan. *Váleční zločinci před soudem*. Právo lidu. 1945. s. 1 (20. 11.) č. 165

nebyly tak rozsáhlé jako v Lidové demokracii nebo Svobodném právu. Většinou bylo dění v Norimberku popsáno stručně a jasně.

Některé zprávy převzalo Právo lidu od agentury United Press. Jedna ze zpráv právě od této agentury obsahovala informaci, že Göringův nevlastní syn Thomas Kantzow požádal, aby mu byla povolena cesta do Norimberku a mohl vypovídat jako svědek ve prospěch svého nevlastního otce. Měl pod přísahou sdělit, že Göring pomohl židům k útěku do Švédska.¹³⁵

Stejně jako pro všechny předchozí deníky byla pro Právo lidu zajímavá zpráva o zveřejnění dokumentů, které souvisely s Hitlerovými plány napadení Československa. Tento článek z 2. prosince byl podle mého názoru jeden z nejdelších, který byl v tomto tisku o Norimberském procesu uveřejněn.¹³⁶

I když se v analyzovaném deníku neobjevovaly v titulkách takové výrazy jako v Rudém právu s jedním hanlivým výrazem se mohli čtenáři setkat v titulku článku „*Dva protektoři, zločinci a zbabělci.*“¹³⁷

V době, kdy zájem Práva lidu o Norimberský soud v očích čtenáře upadl, mohl čtenáři sledovat soudní proces s K. H. Frankem, kterému se toto periodikum věnovalo hojně.

Fotografie byly přílohou ke článkům o Norimberském procesu velkou výjimkou. Můžeme si všimnout, že zpráva, která informuje o výsledku „soudu světa“, je doplněna fotografií, která byla otisknuta i v Lidové demokracii. Jedná se o zachycení členů mezinárodního vojenského tribunálu v Norimberku, kteří rokují o rozsudku. Fotografie obžalovaných a následně odsouzených v Právu lidu nejsou.

V této zprávě se vyskytují i subjektivní a hodnotící části. Právo lidu není především spokojeno s trestem pro bývalého říšského protektora Konstantina von Neuratha. „*Byl to spravedlivý soud nad lidmi, kteří spravedlnosti hodní nebyli. Bývalý protektor Čech a Moravy Neurath vyvázl žalářem, to však ještě neznamená, že již vyvázl. Podle Charty má být válečný zločinec vydán té zemi, kde napáchal nejvíce zla a kde mu hrozí vyšší trest, než byl vysloven tribunálem. To v Neurathově případě by se vztahovalo na ČSR. Tak přece snad jen bude Neurath souzen tam, kde také souzen býti má: v Praze.*“^{138 139}

¹³⁵ Neurath svaluje vinu na KH Franka. Právo lidu. 1945. s. 1 (23. 11.) č. 168

¹³⁶ Kdo nepůjde s Němci, bude vyhuben. Právo lidu. 1945. s. 1 (2. 12.) č. 176

¹³⁷ Dva protektoři, zločinci a zbabělci. Právo lidu. 1945. s. 1 (12. 12.) č. 183

¹³⁸ Norimberk: Dvanáct rozsudků smrti. Právo lidu. 1946. s. 3 (3. 10.) č. 228

¹³⁹ Konstantin von Neurath v Praze souzen nebyl. Po procesu v Norimberku byl převezzen jako ostatní odsouzení do věznice ve Spandau, kde si odpykal 8 let z trestu. Poté byl propuštěn kvůli zdravotnímu stavu a roku 1956 v 83 letech zemřel.

4. října se vyskytuje v článku „Protesty proti norimberskému rozsudku“ spojení socialistů a komunistů. Obě tyto strany protestovaly proti osvobození válečných zločinců (Schachta, von Papena a Fritzsche). Právo lidu se odkazuje na agenturu Reuter, že výkonný výbor německé komunistické strany telegrafoval vrchnímu prokurátoru, aby tři osvobození byli okamžitě zatčeni. Podle zprávy lipského rozhlasu se oblastní výkonný výbor jednotné socialistické strany spolu s odborovými svazy rozhodly, že svolají hromadné demonstrace, na nichž by pracující lid vyjádřil rozhořčení nad mírnými tresty.¹⁴⁰

I Právo lidu zveřejnilo zprávu o Göringově sebevraždě. Zpráva byla od zvláštního dopisovatele agentury Reuter McFee Korra. Ten napsal, že Göringova sebevražda byla důsledkem Göringova velkého děsu před šibenicí již od dob, co byl oběšen Mussolini.¹⁴¹

¹⁴⁰ *Protesty proti norimberskému rozsudku*. Právo lidu. 1946. s. 1 (4. 10.) č. 229

¹⁴¹ *Göringova hrůza před šibenicí*. Právo lidu. 1946. s. 1 (18. 10.) č. 241

3. Soudní proces s protektorátní vládou

V naší zemi vládl za druhé světové války obrovský strach o svůj vlastní život. Nespočet lidí, kteří nesouhlasili s Protektorátem nebo spolupracovali s odbojem, byl posílán do koncentračních táborů, zbytek byl popraven. V této době mnoho Čechů kolaborovalo jen proto, aby jejich děti nebyly odvečeny do koncentračních táborů. Za kolaboranty a zrádce byli označeni i členové protektorátní vlády, kteří byli 31. července 1946 za své činy odsouzeni.

Období po druhé světové válce bylo obdobím, kdy se toužilo po pomstě, po potrestání zrádců a kolaborantů.¹⁴²

Protektorátních vlád bylo několik. Nejprve vláda Rudolfa Berana, poté Aloise Eliáše, který byl za svou odbojovou činnost roku 1942 popraven. Po Eliášovi byl předsedou vlády Jaroslav Krejčí a v roce 1945 se stal premiérem Richard Bienert (oba souzeni v procesu s protektorátní vládou).¹⁴³

3.1. Zahájení procesu

Po konci druhé světové války se v Československu zřídil Národní soud. Založením Národního soudu chtěl stát docílit potrestání zrádců, kolaborantů a pomahačů, kteří za druhé světové války zradili. Byl založen na základě londýnské deklarace Spojených národů z ledna 1942, moskevské deklarace z října 1943 a na základě londýnské dohody z 8. srpna 1945. V těchto deklaracích stálo, že nacisté, kteří páchali zvěrstva, budou posláni zpět do zemí, kde tyto zločiny spáchali. Tam budou souzeni a potrestáni dle zákonů těchto zemí. Londýnská dohoda toto rozhodnutí potvrdila.

Dne 1. února 1945 byl vydán Dekret prezidenta republiky o potrestání nacistických zločinců. Dekret byl uveřejněn 6. března 1945 ve Věstníku československém v Londýně. Prezidentský dekret se stal základem pro zákonnou úpravu doma.

Národní soud byl zřízen dekretem prezidenta republiky ze dne 19. června 1945. Souzeni budou: „... *státní prezident tzv. protektorátu, členové tzv. protektorátních vlád, členové ústředního vedení Vlajky, členové Kuratoria pro výchovu mládeže, členové výboru a činovníci České ligy proti bolševismu, vedoucí Národní odborové ústředny zaměstnanců a Svazu zemědělství a lesnictví, novináři, kteří propagačně sloužili vládě vetřelců v denním*

¹⁴² JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6. s. 7

¹⁴³ LIŠKA, Vladimír. *Protektorát: era hákového kříže*. Olomouc: Fontána, c2010. ISBN 978-80-7336-584-4. s. 66, 67

tisku, nebo vůbec osoby, které byly vedoucím postavením v životě politickém, vysokým úřadem, vysokou funkcí velitelskou nebo význačným místem v životě hospodářském vázány být svým spoluobčanům vlasteneckým vzorem. ¹⁴⁴

Soudní proces s protektorátní vládou začal v pondělí 29. dubna 1946 v 9:30 hodin na krajském soudě na Pankráci. Rudé právo popsalo tento proces jako veledůležitý proces s lidmi, kteří nejen zrazovali národ, ale stali se i ochotnými vykonavateli nacistické zvěle a plánu na vyvraždění celého národa.

Na lavici obžalovaných usedli ministr spravedlnosti Jaroslav Krejčí, ministr zemědělství Adolf Hrubý, ministr vnitra a předseda vlády Richard Bienert, ministr dopravy Jindřich Kamenický a ministr financí Josef Kalfus. „*Hrubý se usmívá, Kalfus vstupuje sebevědomě, Krejčí je si patrně vědom vážnosti okamžiku.*“ ¹⁴⁵

Národnímu soudu předsedal jeho prezident dr. František Tomsa, který měl po boku svého náhradníka předsedu národního soudu Jana Kaplana. Členy národního soudu byli: Dr. Radim Foustka, paní Gusta Fučíková, generál dr. Josef Koutňák, Ing. Vlastimil Louda, JUC František Vodák a Bohumil Varhaut. Náhradníky soudců z lidu byli: dr. Vladimír Bernášek, Josef Cankař a dr. Jaroslav Huňáček. Přítomní byli také vojenští znalci: major generálního štábu Jan Reindl a major Josef Kužel.

Dr. Krejčího hájil dr. Pštros, Bienerta dr. Kamil Resler, Hrubého dr. Brabec, dr. Kamenického dr. Zapletal a dr. Kalfuse dr. Metal. ^{146 147}

Procesu byli přítomní domácí i zahraniční novináři a jugoslávský velvyslanec Černej. Galerie byly přeplněny publikem. Žalobu, která byla vysílána i rozhlasem, četl národní prokurátor dr. Tržický. ¹⁴⁸

3.2. Obžalování

Jaroslav Krejčí

Narodil se 27. června 1892 v Křemenci na Moravě. Vyvrcholením jeho kariéry se stalo jmenování ministrem spravedlnosti v období 1. 12. 1938 – 15. 3. 1939. Ministrem spravedlnosti a zároveň předsedou Ústavního soudu byl ve vládě Rudolfa Berana. Do vlády vstoupil na výslovné vyžádání prezidenta Emila Háchy.

¹⁴⁴ JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6. s. 23-25

¹⁴⁵ *Zrádná protektorátní vláda před Národním soudem*. Rudé právo. 1946. s. 1-2 (30. 4.) č. 102

¹⁴⁶ *Přísluhoři z protektorátní vlády před soudem*. Svobodné slovo. 1946. s. 1, 3 (30. 4.) č. 101

¹⁴⁷ JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6. s. 147

¹⁴⁸ *Zrádná protektorátní vláda před Národním soudem*. Rudé právo. 1946. s. 1-2 (30. 4.) č. 102

V období 16. března 1939 až 5. května 1945 působil jako ministr spravedlnosti protektorátní vlády. Mimo to byl také na pár dní v roce 1940 pověřen řízením ministerstva zemědělství. Náměstkem předsedy vlády se stal 3. února 1940 a po zatčení Aloise Eliáše, který byl předsedou vlády, se stal úřadujícím místopředsedou vlády až do 19. ledna 1942. Poté byl jmenován předsedou vlády. Od 19. ledna se znovu stal místopředsedou vlády Richarda Bienerta.

Krejčí byl prý velmi rozporuplná osobnost a výpovědi svědků při procesu si velmi protiřečily. Na jednu stranu prý zbabělec, který se bál Němců, na druhou stranu statečný člověk, který se nebál pomoci lidem v nouzi. Krejčí prý odporoval Němcům a snažil se zachovat české soudnictví, co nejvíce podobné tomu prvorepublikovému. Vždy prý věřil v porážku Německa.¹⁴⁹

Podle žaloby dr. Krejčí vynikal mimořádnou bystrostí a odbornými znalostmi, ale i houževnatostí, se kterou se snažil dosáhnout vyššího cíle. Hnala ho dopředu jeho ctižádost. Již roku 1938 dosáhl titulu předsedy ústavního soudu. „*Žádný prostředek nebyl mu dosti špatný a nikdy se neohlížel na to, jaký odraz může mít jeho počínání pro československou věc a osud národa.*“¹⁵⁰

Josef Kalfus

narodil se 25. června 1880 v Železném Brodě. 28. března 1936 byl jmenován ministrem financí Hodžovy vlády. Ministrem financí zůstal i po odstoupení Hodžovy vlády v září 1938. Na jeho ministerstvo přišlo při okupaci jen minimum německých úředníků, kteří neznali místní poměry. Němci ho tedy moc nekontrolovali a on mohl podporovat instituce bez schválení Německa.

Při zasedání vlády v září 1941 hlasoval pro demisi. Chtěl ji i po ostatních jako solidární gesto za zatčeného Eliáše. Kalfus dokonce i požádal Háchu, aby ho znovu nebral do vlády. Hácha odmítl s tím, že by Němci tento krok mohli brát jako nějaký druh demonstrace.

Když nastoupil jako říšský protektor Heydrich, bylo vyjmuta peněžnictví z kompetence ministerstva financí a předáno do kompetence ministerstva hospodářství. V čele ministerstva hospodářství byl Němec Bertsch.¹⁵¹

¹⁴⁹ JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6. s. 66

¹⁵⁰ *Příslužovači z protektorátní vlády před soudem*. Svobodné slovo. 1946. s. 1, 3 (30. 4.) č. 101

¹⁵¹ JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6. s. 68

Dr. Kalfus, podle žaloby, ve všech vládách, v nichž byl ministrem, byl je odborníkem a nikoli politikem. Byl uzavřený a k podřízeným se choval vždy korektně. Z vlastní iniciativy požadavky a zájmy okupantů nikdy nepodporoval.¹⁵²

Adolf Hrubý

Narodil se 21. května 1893 v Mláce. V roce 1938 se stal předsedou zemědělské rady pro Čechy. Dne 19. ledna 1942 se stal Adolf ministrem zemědělství. Tuto funkci vykonával až do 5. května 1945.

Při procesu byly Hrubému především vytýkány jeho projevy podporující nacismus. Podle deníku Svobodné slovo, Adolf Hrubý za protektorátu sloužil německým zájmům spolehlivě, otevřeně, oddaně. Zakročoval ostře proti osobám ze svého okolí, které nevyhovovaly ihned a plně jeho příkazem ve prospěch okupantů. V celém jeho jednání se jeví rys osobní nepoctivosti, neboť se na druhé straně snažil vzbudit dojem, že to českou věcí myslí poctivě. Ve své zbabělosti se ani neodvážil protestovat proti popravování úředníku.^{153 154}

Jindřich Kamenický

Narodil se 17. listopadu 1879 v Obořišti u Příbrami. Kamenický dostal v září 1938 na starost železnice ve vládě generála Syrového. Na 12 dnů se stal členem Nejvyšší rady obrany státu. Podílel se tak na vyhlášení mobilizace. V lednu 1939 byl Kamenický jmenován generálním ředitelem drah Eliášem. Od roku 1941 do roku 1945 byl ministrem dopravy.

Kamenický byl prý „šedou myškou“ tzv. protektorátní vlády. Prý byl uzavřený, velmi opatrný a na slovo skoupý.

Richard Bienert

Narodil se 5. září 1881 v Praze na Smíchově. Bienert se dostal na post viceprezidenta politické zemské správy v Praze, kde zůstal až do 17. listopadu 1939. O den později byl jmenován prezidentem zemského úřadu v Praze. Později se Bienert stal ministrem vnitra. Od ledna 1942 působil v protektorátní vládě Jaroslava Krejčího jako ministr vnitra. Od 12. března byl zároveň náměstkem ministerského předsedy.

¹⁵² *Přísluhovači z protektorátní vlády před soudem.* Svobodné slovo. 1946. s. 1, 3 (30. 4.) č. 101

¹⁵³ JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou.* Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6. s. 73

¹⁵⁴ *Přísluhovači z protektorátní vlády před soudem.* Svobodné slovo. 1946. s. 1, 3 (30. 4.) č. 101

Bienert byl podle svědků velmi oblíbený jak u svých podřízených, tak u lidu. Richarda Bienerta žaloba charakterizovala podle deníku Svobodné slovo, jako schopného úředníka, který svědomitě a dobře sloužil každému režimu. Byl velmi měkký a povolný v jednání. Jeho počínání bylo tak naivní a dětinské, že nemohl pochopit, proč ho Londýn označuje za zrádce, když on byl přesvědčen, že všechno dělal z českého hlediska dobře. Jmenování zemským prezidentem pokládal za satisfakci.^{155 156}

3.3.Průběh procesu

Jak již zmiňuji výše, soudní proces začal 29. dubna 1946. Druhý den se předčítaly životopisy obžalovaných a všichni byli upozorněni, že přiznání je pro ně polehčující okolností. Členové protektorátní vlády byli dotázáni, zda se cítí být vinni. Všichni odpověděli, že se cítí být nevinni. Dr. Kalfus mohl opustit soudní místnost, protože jako jediný byl souzen na svobodě. Josef Kalfus byl vzat do vazby 12. května 1945. Jeho žena podala v srpnu žádost o propuštění, kvůli vysokému věku a nemoci obžalovaného. První žádost byla zamítnuta, Kalfusova žena však podala další žádost, kde uvedla další důvody – dr. Kalfus prý vždy byl a zůstal věrným Čechem a nedopustil se žádného zločinu nebo zrady. „*Sama ručím za to, že v případě propuštění z vazby neučiní ničeho, čím by byly mařeny soudní kroky proti němu vedené.*“ Tato žádost zamítnuta nebyla a Kalfus mohl být souzen na svobodě.¹⁵⁷

U soudu se vystříдалo několik desítek svědků a jejich výpovědi byly rozporuplné. Podle K. H. Franka vykonávali svůj úřad ministři dobrovolně. „*V případě odstoupení protektorátní vlády nebo kteréhokoliv jejího ministra, žádnému se nic nestane. Byli ministři, kteří neměli důvěru a odešli. Neměli pak žádné potíže v soukromém životě.*“¹⁵⁸

Výpověď Franka byla prý lživá. Všichni vypověděli, že byli nuceni jejich úřad vykonávat. Nikdo z nich nedokázal vysvětlit, proč neodstoupili. Adolf Hrubý u soudu řekl, že prý třikrát podal demisi (pouze ústně), kterou nikdo nepřijal. Obžalované omlouvali i jejich přátelé. Ministry prý dělali proto, aby na jejich místa nepřišli horší lidé.^{159 160}

¹⁵⁵ JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6. s. 86-91

¹⁵⁶ *Přisluhovači z protektorátní vlády před soudem*. Svobodné slovo. 1946. s. 1, 3 (30. 4.) č. 101

¹⁵⁷ JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6. s. 148

¹⁵⁸ *Vláda zrádců aktivním nástrojem proti českému lidu*. Rudé právo. 1946. s. 2 (7. 6.) č. 133

¹⁵⁹ *Vláda zrádců aktivním nástrojem proti českému lidu*. Rudé právo. 1946. s. 2 (7. 6.) č. 133

¹⁶⁰ *Nic horšího nemohlo již přijít*. Rudé právo. 1946. s. 2 (16. 6.) č. 140

Soud se především zabýval tím, jak vznikl protest proti sovětsko-československé smlouvě 16. prosince 1943, v němž celá vláda ve formě projevu odsoudila tuto spojeneckou smlouvu. Projev byl vydán jak v tisku, tak v rozhlase. Dr. Krejčí se snažil obhájit tím, že projev nedostali členové vlády před uveřejněním do rukou, nýbrž že jej podepsali až poté, co byl uveřejněn. Jeho výpověď podpořili všichni obžalovaní. Všichni se hájili tím, že jejich projevy jim byly nadiktovány a přikázány přímo Frankem. Frank prý dokonce i určil místa, na nichž jednotliví členové vlády měli promluvit.^{161 162}

Soud se zabýval i vyhláškou, která slibovala deset milionů korun tomu, kdo pomůže dopadnout atentátníky, kteří spáchali atentát na Heydricha. Krejčí se hájil, že vyhláška visela ještě předtím, než ji podepsal. Odměnu podepsal prý kvůli tomu, aby nebyl označen za osobu, která odmítnutím podpisu vyhlášky souhlasí s atentátem. Opakoval, že šlo pouze o „loutkovou“ vládu. Bienert se ke svému podpisu vyhlášky vyjádřil obdobně jako Krejčí.¹⁶³

Po vyslechnutí svědka Waltera Jacobiho se objevily nové skutečnosti o Adolfu Hrubém. Údajně měl spolupracovat s gestapem. Prý podával zprávy SD a mělo jít o zprávy odborné z kruhů církevních, české šlechty jako i o náladě mezi českými sedláky. Tyto styky prý Hrubý udržoval proto, aby mu SD pomohlo k jeho politickým cílům. Pravdivost této výpovědi byla samozřejmě Hrubým popřena. O této informaci se lid dozvěděl ze Svobodného slova.¹⁶⁴

Několik hodin se u soudu na konci června přehrávaly a pouštěly nahrávky projevů protektorátních ministrů. Na nahrávkách bylo viditelné, jak se ministři vžívali do svých vůdcovských úloh a např. heilovali. Byly předváděny ukázky z filmových týdeníků za okupace. Rudé právo popsalo velmi svérázně reakci ministrů na tyto nahrávky „*Ne jedenkrát, ale tisíckrát zvedali „štram“ pravici i tam, kde nemuseli, a zdravili hitlerovským pozdravem všichni i „odborníci“ Kalfus a Kamenický. Jak to dovedli! Takový Bienert, který dnes zhrouceně sedí před soudem, jak rovně si tehdy vykračoval a jak dovedl také zvedat pravici. Opravdu žoviálnost, jakou potřebovali Němci. A Hrubý! Jak by byl dnes rád, kdyby nebyl na těch snímcích ... A Kamenický a Kalfus! Dnes dělají ze sebe „odborníky“, ale tehdy velmi odborně pro hitlerovské Německo se dali fotografovat 1944 s Háchou ve filmu ...*“¹⁶⁵

¹⁶¹ *Ministři podepisovali vyhlášky až po publikaci.* Lidová demokracie. 1946. s. 2 (11. 5.) č. 109

¹⁶² *Proč se stal Bienert předsedou vlády?* Svobodné slovo. 1946. s. 3 (16. 5.) č. 113

¹⁶³ JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou.* Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6. s. 155

¹⁶⁴ *Hrubý spolupracoval s gestapem.* Svobodné slovo. 1946. s. 2 (8. 6.) č. 132

¹⁶⁵ *Podlamovali odpor národa proti hitlerovským okupantům.* Rudé právo. 1946. s. 2 (23. 6.) č. 145

V jednom z projevů, například Krejčí pronesl: „*Bud' zvítězí Evropa Adolfa Hitlera, které se podřizuje český národ, nebo nás čeká ztráta, jejíž dosah nemůže nikdo dohlédnout.*“¹⁶⁶

Poslední dny soudního procesu patřily obhajobě. Tyto dny popsala Lidová demokracie ve svých výtiscích. 27. června předstoupil dr. Krejčí a zahájil svou šestihodinovou obhajovací řeč. Snažil se obhájit všechny své činy. O svém podpisu na vyhlášece o vypsání 10 milionů Kčs na dopadení pachatelů atentátu na Heydricha opět řekl, že Němci by považovali odmítnutí podpisu za schvalování atentátu, což by prý stálo život dalších tisíců Čechů pod stanným právem. Na rozdíl od dr. Krejčího měl Richard Bienert pouze šestiminutovou obhajovací řeč. „*Byl jsem přesvědčen o tom, že i jako tzv. ministr vnitra tzv. předseda vlády konám svou práci zase jen ve prospěch české věci.*“¹⁶⁷

Adolf Hrubý zahájil svou tříhodinovou obhajobu další den tj. 28. června 1946. Snažil se především o vyvrácení tvrzení, že byl ve spojení nebo dokonce konfidentem SD. Stejně jako jeho předchůdci vylučoval zlý úmysl a dodal, že jediným jeho úmyslem bylo chránit český národ od útisku Němců a pomáhat zmírnit škody po okupantech. Svou funkci prý přijal z donucení.¹⁶⁸

3.4. Obžaloba

Soud obvinil všechny obžalované, že za války opatrovali nepříteli prospěch, podporovali fašistické a nacistické hnutí – tiskem, rozhlasem a na veřejných shromážděních. Schvalovali a obhajovali nepřátelskou vládu na území republiky a jednotlivé nezákonné činy okupačních velitelství, úřadů a orgánů jim podřízených, aby rozvrátili mravní, národní nebo státní vědomí československého lidu. Prokurátor navrhl předvolat 25 svědků.

Všichni kromě dr. Kamenického nařídili nucenou a povinnou práci ve prospěch válečného úsilí Německa, a že dopustili, aby ČSR bylo proti zákonu republiky odejmuto jmění. Dr. Krejčí byl žalován ze zločinu udavačství, a že nadržoval a přispěl k vykonání zločinu proti státu podle § 1 retribučního dekretu, jehož se Hácha a Chvalkovský dopustili zločinem prorady, když jako zmocněnci republiky porušili dne 15. března 1939 v Berlíně své povinnosti při jednání s Hitlerem. Obvinění byli viněni žalobou, že vypsali 10 mil. korun jako odměnu na dopadení pachatelů atentátu na Heydricha, že sloužili Němcům vydáváním prohlášení proti zahraničnímu odboji, proti prezidentu Benešovi, proti sovětsko-

¹⁶⁶ *Podlamovali odpor národa proti hitlerovským okupantům.* Rudé právo. 1946. s. 2 (23. 6.) č. 145

¹⁶⁷ *Poslední dny procesu patří obhajobě.* Lidová demokracie. 1946. s. 2 (28. 6.) č. 148

¹⁶⁸ *Poslední dny procesu patří obhajobě.* Lidová demokracie. 1946. s. 2 (29. 6.) č. 149

československé smlouvě, že vyzývali k udavačství českých vlastenců atd. Všichni byli obviněni, že za války opatrovali prospěch nepříteli (nacistům) a podporovali nacismus tiskem a rozhlasem.^{169 170}

Krejčí, Hrubý, Bienert, Kalfus a Kamenický byli obžalováni jako členové tzv. protektorátní vlády. Krejčí byl obžalován i jako člen Kuratoria pro výchovu mládeže a jako člen vlády druhé republiky. Hrubý byl obžalován i jako předseda Svazu zemědělství a lesnictví.¹⁷¹

Prokurátor líčil události ode dne 30. ledna 1933, kdy nastoupil v Německu Adolf Hitler a ujal se moci. Po vylíčení událostí kolem Mnichova a poměrů za druhé republiky se obžaloba dostala k německé okupaci. Zabývala se událostmi kolem 15. března 1939. Osvětlovala, kolik viny leželo na Háchovi a Chvalkovském, kolik ji leželo na vládě a kolik na jednotlivých ministrech.^{172 173}

Obžaloba především zdůrazňovala, že obžalovaní setrvali na svých místech i tehdy, když je zahraniční rozhlas upozorňoval, že jejich postup je národu a státu škodlivý. Obžalovaní prý neobstáli v nejtěžších dobách národa ani z hlediska odpovědnosti mravní. Byli obžalováni ze spáchání zločinu proti státu podle § 1 téhož dekretu spáchaný zločinem podle § 6, č. 1 zákona na ochranu republiky, zločinu proti státu podle § 3 odst. 1 retribučního dekretu, zločinu proti osobám podle § 6 retribučního dekretu, zločinu proti majetku podle § 9 retribučního dekretu.^{174 175}

Obžaloba měla 115 stran a navrhovala několik desítek svědků. Byly čteny výpovědi např. Radoly Gajdy, primátora Václava Vacka, prof. Alberta Pražáka a Jana Rysa-Rozsévače.^{176 177}

Prokurátor dr. Tržický: „*Dnes žaluji ty, kdož převzali úřady a funkce v době naší nesvobody z rukou představitelů okupantské moci a výkonem těchto úřadů se odvrátili od vlastního národa, jenž je vyobcoval a jako nehodné zatratil.*“ Obžaloba vinila

¹⁶⁹ JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6. s. 109

¹⁷⁰ *Zrádná protektorátní vláda před Národním soudem*. Rudé právo. 1946. s. 1-2 (30. 4.) č. 102

¹⁷¹ JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6. s. 108

¹⁷² *Přísluhovači z protektorátní vlády před soudem*. Svobodné slovo. 1946. s. 1, 3 (30. 4.) č. 101

¹⁷³ *Zrádná protektorátní vláda před Národním soudem*. Rudé právo. 1946. s. 1-2 (30. 4.) č. 102

¹⁷⁴ *Přísluhovači z protektorátní vlády před soudem*. Svobodné slovo. 1946. s. 1, 3 (30. 4.) č. 101

¹⁷⁵ JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6. s. 109

¹⁷⁶ *Zrádná protektorátní vláda před Národním soudem*. Rudé právo. 1946. s. 1-2 (30. 4.) č. 102

¹⁷⁷ TOMÁŠEK, Dušan a Robert KVAČEK. *Obžalována je vláda: hlavní americký tlumočnick při soudních procesech s válečnými zločinci*. Praha: Themis, 1999. ISBN 978-808-5821-673. s. 165

obžalovaného dr. Krejčího ze zločinu spoluviny na zločinu proti státu podle § 1 retribučního dekretu, který spáchali dr. Hácha a dr. Chvalkovský zločinem prorady podle § 4 číslo 1 zákona na ochranu republiky v časných hodinách ranních dne 15. března 1939 v Berlíně.¹⁷⁸

Pro Krejčího, Hrubého a Bienerta přichází v úvahu trest smrti. Pro Kalfuse a Kamenického těžký žalář od 20 let na doživotí. Všichni byli obžalováni pro zločin proti státu podle § 3 retribučního dekretu, který prohlašuje za zločin propagaci nebo podporu fašistického nebo nacistického hnutí v době zvýšeného ohrožení republiky, schvalování nebo obhajobu nepřátelské vlády na území republiky nebo jednotlivých nezákonných činů okupantů. Přitěžující okolností bylo také, že tuto trestnou činnosti několikrát opakovali (měli několik projevů). Navíc Hrubý byl obžalován ze zločinu udavačství, který měl spáchat v listopadu roku 1944 – udal četnickou stanici v Dřevohosticích, protože prý při vyšetřování kryla partyzány.¹⁷⁹

3. července předseda senátu dr. Tomsa prohlásil historický proces s protektorátní vládou za skončený a sdělil, že datum publikace rozsudku bude včas oznámeno tiskem a rozhlasem. Po dlouhém procesu si porada o rozsudku vyžádala několik týdnů čas, proto byl rozsudek vynesena až 31. července 1946.^{180 181 182}

3.5. Vynesení rozsudku nad protektorátní vládou

Dne 31. července byla porotní síň justičního paláce do posledního místa zaplněna obecnstvem a zástupci úřadů. Tato síň prožila proces s K. H. Frankem a tento den ji čekala další historická publikace rozsudku. Před soudní budovou bylo zcela zaplněno Náměstí hrdinů již v brzkých ranních hodinách. Pořádek udržovala SNB a vstup do soudní síně byl možný jen na vstupenky. V 9:32 vstoupil do soudní síně tribunál Národního soudu.¹⁸³

V 9:35 zazní věta „*Vstaňte a poslyšte rozsudek. Jménem republiky národní soud v procesu proti Jaroslavu Krejčímu a společníkům uznal takto právem ...*“ Hrubý odsouzen na doživotí, přičemž 15 let si musí odpracovat v táborech, Krejčí k 25 letům těžkého žaláře, z čehož si pět let odpyká v nucených pracovních táborech. Kamenický k 5 letům těžkého žaláře, z toho jeden rok si musí odpracovat, Bienert ke 3 letům těžkého žaláře z toho jeden

¹⁷⁸ *Pro dr. Krejčího a Hrubého navržen trest smrti*. Lidová demokracie. 1946. s. 1-2 (27. 6.) č. 147

¹⁷⁹ *Obžalovací řeč prokurátora proti protektorátní vládě*. Rudé právo. 1946. s. 1-2 (27. 6.) č. 148

¹⁸⁰ *Proces s protektorátní vládou skončen*. Lidová demokracie. 1946. s. 2 (4. 7.) č. 152

¹⁸¹ *V červenci rozsudek nad protektorátní vládou*. Svobodné slovo. 1946. s. 4 (23. 6.) č. 143

¹⁸² JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6. s. 162

¹⁸³ *Rozsudek nad protektorátní vládou*. Lidová demokracie. 1946. s. 1 (1. 8.) č. 174

rok do nucených pracovních táborů a Kalfus byl sice uznán vinným, ale bylo u něj upuštěno od potrestání. Během soudního přelíčení bylo prokázáno, že se dr. Kalfus jako člen protektorátní vlády zúčastnil odbojového hnutí aktivní i pasivní činnosti. Proto Národní soud upustil od potrestání. Krejčí, Bienert a Kamenický pozbyli občanské cti po dobu, kdy budou uvězněni, Hrubý pozbyl občanské cti navždy. U všech propadla čtvrtina jejich jmění ve prospěch státu.^{184 185 186}

Soud uznal členy protektorátní vlády vinné jen v některých bodech obžaloby. Například Krejčí a Hrubý byli zproštěni viny z udavačství.¹⁸⁷

Všichni obžalovaní měli být ostatním občanům vlasteneckým vzorem, ale nebyli. Jsou vinni, že za války opatřovali prospěch nepříteli, že se dopustili zločinu podpory nacistického hnutí a obhajovali nepřátelskou vládu na území republiky, a že Adolf Hrubý tak učinil v úmyslu, aby rozvrátil státní a mravní vědomí českého lidu. Dr. Krejčí a Adolf Hrubý se dopustili těchto zločinů za okolností zvláště přitěžujících. Soud uznal také, že obžalovaní nařídili nucenou a povinnou práci českých lidí nebo pro tato nařízení spolupracovali. Tím se dopustili zločinu proti státu podle § 1 retribučního zákona, proti § 6 zákona na ochranu republiky, zločinu proti státu podle § 3 retribučního zákona a zločinu proti osobám podle § 6 retribučního zákona.^{188 189 190}

Podporou nacismu především bylo, že všichni obžalovaní zůstali ve vládě po zatčení generála Eliáše a tím ukázali, že nesouhlasí s jeho činností a dali tak najevo svou bezpodmínečnou oddanost říši. Zůstali totiž ve vládě, v níž byl Moravec a Bertsch, a tím podporovali nacistické hnutí, protože Němci mohli poukazovat na to, že tato vláda je výrazem pravého smýšlení národa. Hrubý skutečně podporoval nacismus tím, že od roku 1939 po dobu okupace byl ve spojení s konfidenty SD a že jejich prostřednictvím podával písemné zprávy pražskému veliteli SD. Všichni obžalovaní v době zvýšeného ohrožení republiky propagovali a podporovali fašistické hnutí v tisku, v rozhlasu nebo na veřejném shromáždění. Schvalovali nebo obhajovali nepřátelskou vládu na území republiky.

¹⁸⁴ *Mírné tresty největším zrádcům českých dějin*. Rudé právo. 1946. s. 1 (1. 8.) č. 175

¹⁸⁵ *Rozsudek nad protektorátní vládou*. Lidová demokracie. 1946. s. 1 (1. 8.) č. 174

¹⁸⁶ JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6. s. 171

¹⁸⁷ JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6. s. 172

¹⁸⁸ *Rozsudek nad protektorátní vládou*. Lidová demokracie. 1946. s. 1 (1. 8.) č. 174

¹⁸⁹ JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6. s. 171

¹⁹⁰ *Důvody rozsudku nad protektorátní vládou*. Právo lidu. 1946. s. 2 (1. 8.) č. 175

U Krejčího, Bienerta, Kamenického nebo Kalfuse nedošel soud k pevnému přesvědčení, že by jednali v úmyslu rozvrátit mravní, národní nebo státní vědomí československého lidu. Tento úmysl shledal jen u Hrubého, který sledoval cíle osobní. Obžalovaní také vydali nařízení o nucené práci ve prospěch válečného úsilí Německa. V prohlášení, které vydali, stálo, že tyto práce jsou určeny k tomu, aby vlast byla uchráněna před bolševickou zátopou a zajištěna naše budoucnost. Londýnský rozhlas vládu několikrát vyzýval, aby odstoupila. Protektorátní vláda se měla snažit dostat do spojení s prezidentem a československou vládou.

Existovaly tvrzení, že obžalovaní zmenšili oběti na životech, což není pravda. Československo ztratilo 46 000 vojáků a 204 000 civilního obyvatelstva, kdežto Norsko jen 8 000 a Belgie 60 000. U Hrubého přihlédl soud k tomu, že v době, kdy porážka Německa byla jasná, dal v prosinci roku 1944 10 000 Kč na partyzány. Díky tomu mu nebyl vyměřen trest smrti.¹⁹¹

Podle Rudého práva byly tresty přijaty bez jakéhokoli viditelného zaskočení nebo trápení: „*Napětí v síni povolilo. Na tvářích není vidět trápení.*“ Na druhé straně deník Lidová demokracie popsal výrazy ve tvářích odsouzených takto: „*Dr. Krejčí se při vyslovení výše trestu trochu zakymácel. V obličeji odsouzeného Hrubého bylo patrné pohnutí. Bienert a dr. Kamenický se chovali klidně a dr. Kalfus s úklonou přijal svoje osvobození.*“^{192 193}

3.6. Zhodnocení přístupu dobového tisku k procesu s protektorátní vládou

3.6.1. Rudé právo

Druhému tématu mé bakalářské práce, procesu s protektorátní vládou, se podle mého názoru Rudé právo věnovalo důkladněji než Norimberskému procesu a používalo ostřejší výrazy při popisování souzených. Jak jsem zmínila výše, šlo v těchto člancích jak o informování čtenáře, tak o skrytou propagandu komunismu a za každou cenu vzbudit v lidech odpor proti těm, kteří měli, co dočinění s vedením nacistického Německa.

To, že tento deník nebyl objektivní, si můžeme všimnout hned u prvního článku po zahájení procesu „*Zrádná protektorátní vláda před Národním soudem*“. Rudé právo vůbec nepřipouštělo možnost, že by členové protektorátní vlády svůj úřad vykonávali

¹⁹¹ *Odůvodnění rozsudku národního soudu.* Rudé právo. 1946. s. 2 (1. 8.) č. 175

¹⁹² *Mírné tresty největším zrádcům českých dějin.* Rudé právo. 1946. s. 1 (1. 8.) č. 175

¹⁹³ *Rozsudek nad protektorátní vládou.* Lidová demokracie. 1946. s. 1 (1. 8.) č. 174

ze strachu o život sebe nebo své rodiny. Naopak ještě tento deník na začátku června zveřejnil výpověď K. H. Franka „*V případě odstoupení protektorátní vlády nebo kteréhokoliv jejího ministra, žádnému se nic nestane. Byli ministři, kteří neměli důvěru a odešli. Neměli pak žádné potíže v soukromém životě.*“¹⁹⁴

Zprávy o průběhu procesu plnily především na počátku a na konci procesu titulní strany a názvy článků byly do očí – „*Zrádci národa se necítí vinni*“, „*Vláda zrádců aktivním nástrojem proti českému lidu*“, „*Mírné tresty největším zrádcům českých dějin*“.

Podle mého názoru čas Rudého práva přišel po vyhlášení rozsudku, kde se na čtenáře chrlily články o nesouhlasu s vynesením rozsudku. Po odvysílání rozsudku v rozhlase začaly údajně do Rudého práva chodit dopisy, ve kterých lidé protestovali proti vynesení rozsudku. Proti rozsudku podle Rudého práva protestovalo mnoho organizací a institucí např. státní filmové továrny Barrandov a Hostivař, železničáři, ženy družstevnice, hospodyně atd. Lidé volali po revizi rozsudku a začali vydávat petice. Některými občany byla zpochybněna i naprostá nezávislost soudců.^{195 196 197 198}

Komunistická strana začala organizovat demonstrace za zvýšení trestů pro odsouzené. A Rudé právo na svých stránkách vybízelo občany k účasti na těchto demonstracích. To, že euforii o revizi rozsudku vyvolala KSČ a Rudé právo k tomu použila jako nástroj je očividné na situaci, kdy deník uveřejnil, že na Národní soud chodí nespočet dopisů s voláním o zpřísnění trestů, ale informace, že dopisy byly totožné s téměř stejným textem, se v periodiku neobjevila. Dopisy byly téměř totožné, proto se dá předpokládat, že organizacím obsah dopisu nadiktovala sama KSČ.¹⁹⁹

Rudé právo na svých stránkách uveřejnilo zprávu, že Česká národní rada dokonce svolala i shromáždění všeho lidu na Staroměstské náměstí. Česká národní rada žádala obnovu procesu s protektorátní vládou. „*Snažila se chránit odkaz národní revoluce, odkaz desetitisíců padlých synů a dcer národa domácího i zahraničního odboje.*“ Shromáždění se konala i např. ve Zlíně, kde se ho zúčastnilo 2000 občanů.^{200 201}

Rozsudek nenechalo chladnými mnoho přispěvatelů do deníků. Svůj názor zveřejnil v Rudém právu Otakar Adamec: „*Chceme a musíme chtít, aby každý občan, zvláště*

¹⁹⁴ *Vláda zrádců aktivním nástrojem proti českému lidu.* Rudé právo. 1946. s. 2 (7. 6.) č. 133

¹⁹⁵ *Protesty proti rozsudku národního soudu.* Rudé právo. 1946. s. 1 (2. 8.) č. 176

¹⁹⁶ *Hlasy pro revizi rozsudku.* Rudé právo. 1946. s. 1 (2. 8.) č. 176

¹⁹⁷ *Nezávislost soudu a politická parita.* Rudé právo, 1946. s. 2 (2. 8.) č. 176

¹⁹⁸ *Vlna rozhořčení proti rozsudku národního soudu.* Rudé právo. 1946. s. 1-2 (1. 8.) č. 175

¹⁹⁹ *Hlasy pro revizi rozsudku.* Rudé právo. 1946. s. 1 (2. 8.) č. 176

²⁰⁰ *Česká národní rada žádá obnovu procesu se zrádci.* Rudé právo. 1946. s. 1 (11. 8.) č. 184

²⁰¹ *Rozhořčení národa nad shovívavostí k zrádcům neutuchá.* Rudé právo. 1946. s. 2 (11. 8.) č. 184

ten, který má vedoucí postavení, i v době nejtěžší si byl vědom svých vlasteneckých povinností a jim i všechn svůj prospěch obětoval a nikdy nezklamal. Takovému přesvědčení však trest za vinu těchto obžalovaných neodpovídá.” Taktéž poslanec-legionář, bývalý politický vězeň Jan Vodička: „Rozsudek nad protektorátní vládou je těžkou urážkou a pohanou památky těch, kteří v posledních dvou válkách ztratili své životy za svobodu svého národa a kteří svou obětí položili základy k existenci obou republik.“ I přes velké protesty se např. JUDr. Antonín Gregor zamýšlel nad tím, zdali se smí kritizovat rozsudek Národního soudu. „Je-li pak výrok zejména národního soudu v tak základní otázce jako je posuzování významu a činnosti členů tzv. protektorátní vlády v rozporu s vůlí a odhodláním vlády a lidu, tu vláda a lid mají nejenom právo, nýbrž i povinnosti varovně upozorniti na tento hluboký a nebezpečný rozpor.“^{202 203 204}

Nad mírným rozsudkem se podle Rudého práva pozastavil i sovětský tisk. V moskevském listě Pravda napsal komentátor Viktorov, že neočekávaně mírný rozsudek vzbudil v širokých vrstvách československého lidu podiv a rozhorlení. „Nesmíme přehlížeti tu okolnost, že obžalovaní našli ochránce v osobě některých členů nynější vlády“²⁰⁵

3.6.2. Svobodné slovo

Na druhou stranu deník Svobodné slovo otiskl prohlášení, že i když je výrok soudu příliš mírný, měl by se respektovat. „Ať už je někomu výrok národního soudu příliš mírný nebo naopak zase příliš přísný, mějme všichni na mysli skutečnost, že jde o výrok nezávislého soudu. Nezávislost soudcovská je v právním státě něco, před čím se musí každý sklonit a co musí každý respektovat.“ Podle Svobodného slova soud jistě co nejpečlivěji posoudil všechno, co mluvilo proti obžalovaným i pro ně.²⁰⁶

To, že vynesení rozsudku vyvolalo takový ohlas, je důkazem, že celý národ bedlivě sledoval soudní proces. Svobodné slovo se snažilo hájit obžalované: „Otázka, co tedy měli dělat jiného a zda jiná cesta byla výhodnější pro národ, měla se řešit z hlediska budoucího vítězného konce války, kterou náš národ proti Německu vedl a z hlediska politické a mravní čistoty, která by národ nikdy v budoucnu neuvedla v podezření politického konjunkturalismu.“²⁰⁷

²⁰² ADAMEC, Otakar: *Malý trest a veliký zločin*. Rudé právo. 1946. s. 2 (1. 8.) č. 175

²⁰³ *Urážka našich národních mučedníků*. Rudé právo. 1946. s. 2 (3. 8.) č. 177

²⁰⁴ JUDr. GREGOR, Antonín: *Smí se kritizovat rozsudek národního soudu?* Rudé právo. 1946. s. 2 (14. 8.) č. 186

²⁰⁵ *Sovětský tisk o rozsudku národního soudu*. Rudé právo. 1946. s. 1 (14.8.) č. 186

²⁰⁶ *Rozsudek nezávislého soudu*. Svobodné slovo. 1946. s. 1 (1. 8.) č. 173

²⁰⁷ *Po rozsudku*. Svobodné slovo. 1946. s. 1-2 (7. 8.) č. 178

Rozsudkem se zabývala i vláda dne 6. srpna 1946. Vláda pojednala o rozsudku Národního soudu nad některými členy protektorátní vlády a o protestech, které rozsudek u veřejnosti vyvolal. Vláda chápala protestní projevy lidu. Chápala je jako projevy věrnosti a oddanosti republice, jako projevy odhodlání nikdy nepřipustit podobně smutnou kapitolu, jako byl 15. březen 1939. Vláda ve svém prohlášení o rozsudku především jasně konstatovala, že rozsudek Národního soudu byl podle dřívějších zákonů konečný a právoplatný. Vláda také opět konstatovala nezávislost soudu, který rozsudek vyslovil.^{208 209}

Svobodné slovo bylo určitě více objektivní než Rudé právo. Zpočátku věnovalo procesu titulní strany, později jsme články mohli nalézt na druhé nebo třetí straně. Svobodné slovo pro mě jako čtenáře bylo s Lidovou demokracií nejsrozumitelnější, dozvěděla jsem se nejvíce informací a deník dokázal čtenáři velmi dobře vysvětlit a popsat situaci. I když titulky nebyly ve Svobodném slovu tak agresivní jako v Rudém právu, setkali se čtenáři např. s označením „*Přisluhovači z protektorátní vlády před soudem.*“ Opět se ani u článků o procesu s protektorátní vládou neseťkáváme s fotografiemi

3.6.3. Lidová demokracie

Lidová demokracie informovala své čtenáře o procesu s protektorátní vládou téměř každý den a hlavním příspěvovatelem byl redaktor Jaroslav Rejzek. Tento deník byl stejně jako ve člancích o Norimberském procesu více méně vždy objektivní, ale z článků jsem jako čtenář občas nabyla dojmu, že se snaží Lidová demokracie obhájit chování členů protektorátní vlády. Jaroslav Rejzek o protektorátní vládě mluví jen jako o vládě loutkové, která byla zcela podřízena Němcům.²¹⁰

Lidová demokracie popisovala proces detailně, ale rozhodně čtenáře nezatěžovala zbytečnými okolnostmi, které by mohly působit zdlouhavě. U článků, které byly zveřejněny chybí fotografie.

Velký rozdíl mezi Lidovou demokracií a Rudým právem můžeme zpozorovat především u přijetí rozsudku veřejností. Lidová demokracie se rozhodně nepřidávala k organizaci jakékoliv demonstrace proti rozsudku. S rozsudky se Lidová demokracie

²⁰⁸ *Přísné tresty zrádcům.* Svobodné slovo. 1946. s. 1 (8. 8.) č. 179

²⁰⁹ *Vítáme prohlášení vlády.* Svobodné slovo. 1946. s. 1 (8. 8.) č. 179

²¹⁰ REJZEK, Jaroslav: *Proces s bývalou protektorátní vládou zahájen.* Lidová demokracie. 1946. s. 1 (30. 4) č. 101

ztotožnila a nevydávala nespočet článků o volání po revizi rozsudku jako tomu bylo u Rudého práva.

3.6.4. Právo lidu

Výše jsem zmínila, že v titulcích článků o Norimberském procesu se ostrá označení objevila málokdy. U článků o procesu s protektorátní vládou se Právo lidu svými titulky mírně přiblížilo Rudému právu: „*Kolaboranti č. 1 před soud*“, „*Zpronevěřilcům trest smrti*“, „*Všem zrádcům příkladný trest*“ nebo „*Vláda k rozsudku nad zrádci národa*.“

S fotografií jsem se v analyzovaných člancích setkala jen v jednom případě, kdy byla u článku fotografie, na které byl předseda Národního soudu dr. Tomsa, národní prokurátor dr. Tržický a zástupce národního prokurátora dr. Zitek. Členové protektorátní vlády se na fotografiích neobjevili. Na té se objevil pouze odsouzený k smrti K. H. Frank. Jeho procesem se Právo lidu důkladně zabývalo souběžně s procesem s protektorátní vládou.

Podle Práva lidu zaslalo Předsednictvo Československé obce legionářské v Praze, Svaz národní revoluce v Praze a Svaz osvobozených politických vězňů a pozůstalých po obětech nacismu československé vládě resoluci. „*Česká a slovenská veřejnost sledovala a sleduje bedlivě všechny trestní nálezy podle retribučních dekretů. S tím větším zájmem čekala na rozsudek nad protektorátní vládou. Právě vyhlášený rozsudek Národního soudu je veřejnosti posuzován nejednotně. Některými je považován za nízký, některými za přiměřený a jinými za vysoký. Členové organizace národního boje za osvobození mají mimořádný zájem na tom, aby byli příkladně potrestáni všichni zrádci republiky, všichni přísluhovači nepřátel a všichni slaboši...*“²¹¹

²¹¹ *Všem zrádcům příkladný trest*. Právo lidu. 1946. s. 2 (4. 8.) č. 178

4. Závěr

V úvodu jsem zmínila, že má bakalářská práce se zabývá dvěma procesy, které se vedly se zločinci z druhé světové války a jejich mediálním obrazem v dobovém tisku. V prvním případě šlo o Norimberský proces a v tom druhém o proces s protektorátní vládou.

V první části, která byla celá věnována Norimberskému jsem se zabývala cestou k procesu. Popsala jsem jednání a konference (např. v Teheránu, v Jaltě nebo v San Franciscu, které byly pro zahájení Norimberského stěžejní a mocnosti se zde dlouze domlouvaly především na statutu soudu, kterému jsem věnovala v další kapitole hned po Londýnských jednáních, kde se definitivně soudní statut ustanovil. Myslím si, že jsem zodpověděla všechny otázky, které jsem uvedla v úvodu – co se soudilo, kdo se soudil, jak se soudilo a proč se soudilo. Zároveň jsem v této kapitole popsala hlavní body obžaloby – spiknutí, zločiny proti míru, válečné zločiny a zločiny proti lidskosti, kde jsem jako zdroj využila knihu *Norimberský proces: poučení z historie* od dvojice Joe J. Heydeckera a Johannes Leeba. U obžalovaných jsem stručně popsala, jaké funkce vykonávali za druhé světové války a které organizace měli na starost. U každého jsem zmínila, v jakých bodech obžaloby jsou obviněni. U Průběh procesu a Zhodnocení přístupu dobového tisku jsem čerpala ze článků deníků Rudé právo, Lidová demokracie, Svobodné slovo a Právo lidu. Tyto zprávy jsem doplňovala informacemi z odborné literatury. Tyto dvě kapitoly jsem doplnila i některými citacemi právě ze zpráv deníků. Myslím si, že citace obžalovaných nebo soudců mou práci oživily. V úvodu jsem si dala za cíl především přiblížit všechny čtyři deníky, porovnat články napříč deníky a zdůraznit rozdílnosti deníků. A myslím si, že všechny body cíle jsem splnila. Z mé analýzy vyplynulo, že Rudé právo nebylo objektivní, používalo citově zabarvená označení v titulcích, na svých stránkách otisklo několik karikatur zesměšňující nacistické zločince a v některých případech proces využívalo k propagandě. Právo lidu bylo více objektivnější než Rudé právo, ale jelikož bylo Právo lidu ústředním deníkem Československé strany sociálně demokratické, tak se svým směrem více přibližovalo k Rudému právu než ke zbylým dvěma deníkům, které byly podle mého názoru objektivní, články byly obsáhlejší, detailnější a měly za úkol pouze informovat nikoliv ovlivňovat jakýmkoliv způsobem veřejnost.

V druhé části, která se zabývala procesem s protektorátní vládou jsem využila stejný postup jako v části první. V první kapitole jsem popsala nejen zahájení procesu, ale i zavedení Národního soudu. V kapitole „Zahájení procesu“ jsem popsala složení soudců, vyjmenovala obžalované a představila jejich obhájce. Členy protektorátní vlády

(obžalované) jsem přiblížila v další kapitole. Tento popis nebyl tak stručný jako u obžalovaných nacistů z Norimberku. U obžalovaných jsem zmínila jejich narození, kariéru a osobní život. Tento krok jsem zvolila z toho důvodu, že tito muži vládli v naší zemi, byli to Češi a chtěla jsem do této části bakalářské práce přinést trochu objektivitu, jelikož např. v Rudém právu jsem se s objektivitou v článcích, které informovaly o procesu s protektorátní vládou, nesetkala. V dalších kapitolách jsem čerpala jak z dobových, analyzovaných periodik, tak z odborné literatury. Přístup deníků k tomuto procesu se lišil především z důvodu, že šlo o domácí proces s českými občany. Opět Rudé právo používalo až agresivní titulky a slovo zrada ve svých zprávách skloňovalo nesčetněkrát. Svobodné slovo a Lidová demokracie se snažily zůstat objektivními a čtenářům se snažily popisovat především průběh procesu. Nejzajímavější částí bylo podle mého názoru přijetí rozsudku. Zde byla vidět podobnost Rudého práva a Práva lidu, kde se tyto dva deníky spojily a společně se svými ústředními stranami začaly organizovat demonstrace proti rozsudkům. Svobodné slovo a Lidová demokracie své čtenáře informovaly, že se s rozsudkem ztotožňují a rozhodnutí soudu je neměnné.

5. Summary

First part of my bachelor thesis dealt with the International Military Tribunal, which was held from November 20, 1945 to October 1, 1946 in Nuremberg, Germany and its medial representation in Czech period press. Second part of the bachelor thesis dealt with judicial proceedings with protectorate government in Czech period press.

I described the way to formation the Nuremberg trial – conferences, talks and negotiations of world powers (USSR, USA and Great Britain). The way was really difficult but in the summer 1945 the USA, Great Britain, France and the Soviet Union met in London to prepare rules for the tribunal. I described the careers of Nazi criminals in Germany which were accused in Nuremberg. This men and seven German organizations were accused of four counts of an indictment – conspiracy, crimes against peace, war crimes and crimes against humanity.

The Tribunal was really lengthy. Many witnesses was asked about everything they knew about crimes or criminals. And of course speeches of defence were long, because nobody wanted to be executed. During the Nuremberg trial were discovered new documents about Hitlers plans to devastation Czechoslovakia.

The Nuremberg trial was really interesting subject for the press. I analysed four period press „Rudé právo“, „Lidová demokracie“, „Svobodné slovo“ and „Právo lidu“. The articles in „Rudé právo“ were with aggressive headlines. This press missed objectivity and strived for punishment for the war criminals. „Rudé právo“ used the Nuremberg trial for communist propaganda and returned to Munich Conference. This press used caricatures. „Lidová demokracie“ and „Svobodné slovo“ were objective, headlines were without aggressive and the articles were more extensive (articles in „Svobodné slovo“ maybe more than enough). „Právo lidu“ was press of socialist party and similarity with comunist press „Rudé právo“ was obvious. The press dealt with Nuremberg trial to October 1946, when ten of criminals were executed. One of them was never caught and Hermann Göring committed suicide the night before execution.

Second part of my bachelor thesis dealt with The Trial with Protectorate Government and its medial representation in Czech period press. I described the way to this trial and formation of National trial. The trial with the protectorate government was held from April 1946 to August 1946. I described the men (tehir carrers and personal lives) which were accused. I analysed the same journals – „Rudé právo“, „Lidová demokracie“,

„Svobodné slovo“ and „Právo lidu“. This theme was very interesting for Czech press because the trial was in Czechoslovakia with Czechoslovak criminals.

Again „Rudé právo“ was for punishment and sharply spurned all members of protectorate government. There was no objectivity again. „Lidová demokracie“ and „Svobodné slovo“ tried to give to articles neutrality, objectivity and hard facts. „Právo lidu“ published short articles about this trial and after passing sentence on accused men united with „Rudé právo“ and demonstrated against verdict.

6. Seznam použité literatury

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8

CLARKE, Isabelle. *Pronásledování nacistů: od roku 1945 do současnosti*. Praha, 2012. ISBN 978-80-256-0893-7.

DELPLA, François. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Slovart, 2009. ISBN 978-80-7391-339-7.

EČER, Bohuslav. *Norimberský soud*. Praha: Orbis 1946.

GILBERT, Gustave, M. *Norimberský deník*. Praha: Mladá fronta, 1981.

HEYDECKER, Joe J. a Johannes LEEB. *Norimberský proces: poučení z historie*. V Praze: Ikar, 2007. ISBN 978-80-249-0940-0.

HONZÍK, Miroslav. *Povstaňte, soud přichází*. Praha: Panorama (nakladatelství a vydavatelství), 1986.

HOŠEK, Jiří. *Norimberský proces* [online]. 2005 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/wwii/1945/_zprava/211449

IRVING, David John Cawdell. *Norimberk: poslední bitva*. Praha: Grafoprint-Neubert, 1997. ISBN 80-857-8567-6.

JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. Otazníky našich dějin. ISBN 978-80-7277-502-6.

KELLEY, Douglas M. *Muži kolem Hitlera*. Praha: Naše vojsko, 2010. ISBN 978-80-206-1086-7.

KNOPP, Guido a Peter ADLER. *Hitlerovi pomocníci*. Praha: Pragma, 1998. ISBN 80-7205-470-8.

LIŠKA, Vladimír. *Protektorát: éra hákového kříže*. Olomouc: Fontána, c2010. ISBN 978-80-7336-584-4.

OVERY, R. J. a Johannes LEEB. *Výsledky: nacistická elita v roce 1945 v rukou spojenců*. Praha: BB art, 2004. ISBN 80-734-1237-3.

ROLAND, Paul. *Norimberské procesy: nacisté a jejich zločiny proti lidskosti*. V Praze: Columbus, 2014. ISBN 978-80-87588-15-4.

SONNENFELDT, Richard W. *Svědék z Norimberka: hlavní americký tlumočnick při soudních procesech s válečnými zločinci*. V Praze: Columbus, 2007. ISBN 978-80-7249-228-2.

THACKER, Toby. *Konec „Třetí říše“: porážka, denacifikace a Norimberk: leden 1944 - listopad 1946*. Praha: Mladá fronta, 2011. ISBN 978-80-204-2065-7.

TOMÁŠEK, Dušan a Robert KVAČEK. *Obžalována je vláda: hlavní americký tlumočnick při soudních procesech s válečnými zločinci*. Praha: Themis, 1999. ISBN 978-808-5821-673.

Dobový periodický tisk:

Rudé právo (1945 – 1946)

Svobodné slovo (1945 – 1946)

Lidová demokracie (1945 – 1946)

Právo lidu (1945 – 1946)

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK

Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Jiříková Eliška

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2015

E-mail diplomantky/diplomanta:

ejirikova@gmail.com

Studijní obor/forma studia:

Mediální studia – kombinovaná forma

Předpokládaný název práce v češtině:

Norimberský proces a proces s protektorátní vládou v českém tisku

Předpokládaný název práce v angličtině:

Nuremberg trial and judicial proceedings with protectorate government in Czech press

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: *ZS 2012/2013*):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2017/2018

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Norimberský proces je jedním z nejvýznamnějších procesů 20. století. Byl veden USA, SSSR, Francií a Velkou Británií proti hlavním aktérům druhé světové války. Probíhal od listopadu 1945 do října 1946 v Norimberku. Proces s protektorátní vládou trval od dubna roku 1946 a byl ukončen vynesením rozsudku nad tzv. protektorátní vládou 31. července 1946. Tento proces byl největším poválečným procesem s českými „kolaboranty a zrádci“. Ráda bych v této práci pracovala jak s odbornou literaturou, tak s články, týkající se Norimberského soudu a vynesení rozsudku nad tzv. protektorátní vládou, čtyř dobových tisků, které o Norimberském procesu a soudním procesu s protektorátní vládou psaly a porovnávaly je. Především postavení k těmto velkým procesům. Ráda bych porovnávala, jak periodika referovala o zahraničním a jak o domácím procesu. V práci bych se chtěla věnovat i odsouzeným a přiblížit důvod jejich odsouzení jak v Norimberském procesu, tak v procesu s protektorátní vládou.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod

2. Norimberský proces

2. 1. Cesta k procesu
2. 2. Pozadí procesu
2. 3. Vznik soudních tribunálů
2. 4. Londýnská jednání
2. 5. Statut a pravidla procesu
2. 6. Obvinění
 2. 6. 1. Zločiny proti míru
 2. 6. 2. Válečné zločiny
 2. 6. 3. Zločiny proti lidskosti
2. 7. Průběh procesu
 2. 7. 1. Obhajoba
 2. 7. 2. Rozsudky
 2. 7. 2. 1. Trest smrti
 2. 7. 2. 2. Doživotí
 2. 7. 2. 3. Trest 20, 15 nebo 10 let
 2. 7. 2. 4. Stíhání zastaveno nebo osvobození

3. Soudní proces s protektorátní vládou

3. 1. Zahájení procesu
3. 2. Průběh procesu
3. 3. Obžaloba
3. 4. Vynesení rozsudku nad protektorátní vládou
3. 5. Přijetí a odůvodnění rozsudku

4. Další soudní procesy po druhé světové válce

5. Zhodnocení přístupu tisku k soudním procesům

5. 1. Rudé právo
5. 2. Svobodné slovo
5. 3. Lidová demokracie
5. 4. Právo lidu

6. Závěr

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

tištěná periodika: **Rudé právo, Svobodné slovo, Lidová demokracie, Právo lidu**
období: květen 1945- listopad 1946

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Pro zpracování své bakalářské práce hodlám vyhledávat články v Rudém právu, Svobodném slovu, Lidové demokracii a Právu lidu. Zaměřím se především na články, které se týkají soudních procesů po druhé světové válce. V mé práci se chci zabývat porovnáním, jak periodika referovala o zahraničním a jak o domácím procesu. Výběr periodik jsem zvolila podle jejich politického zaměření a chtěla bych porovnat postoj k procesům a způsob vyjadřování novinářů v těchto článcích. Ráda bych se zaměřila i na míru objektivitu ve článcích. Doplňující informace si vyhledám v odborné literatuře.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

DELPLA, F.: Norimberský proces: poučení z historie, Slovart, Praha, 2009 – Kniha, která se zabývá celým Norimberským procesem a jeho pozadím

GILBERT, G. M.: Norimberský deník, Mladá Fronta, Praha, 1981. – Kniha amerického vědce, který zastával funkci vězeňského psychologa při Norimberském procesu. Kniha je především o charakteru a myšlení nacistických vůdců.

HEYDECKER, J. J., LEEB, J.: Norimberský proces, Ikar, Praha, 2007. – Publikace, která se zabývá druhou světovou válkou. Tomu, co předcházelo Norimberskému procesu, pozadí procesu a detailně popisuje jeho průběh.

JANEČKOVÁ, Eva. Proces s protektorátní vládou. Praha: Libri, 2012. – Dílo popisuje jak politickou a společenskou situaci, za níž se konal proces s protektorátní vládou, tak samotný proces a vynesení rozsudku.

LIŠKA, Vladimír. Protektorát: éra hákového kříže. Olomouc: Fontána, 2010. – Kniha Vladimíra Lišky se zabývá především hrůzami a zločiny, které byly páčány za období Protektorátu.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

NOVÁKOVÁ, Barbora. Norimberský proces a Československo. 2014. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Mgr. Václav Horčíčka, Ph.D.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:
Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:
Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:
Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblastiodborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.
Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.
.....
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga Datum / Podpis pedagožky/pedagoga